

Сумоёе пакаленняў

Ва ўрачыста-светлай Зале Перамогі Дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны золатам на белым мармуры навечна выбіты імёны тых абаронцаў Айчыны, хто за свой бессмяротны подзвіг уганараваны Зоркай Героя. Усе яны прысягалі Радзіме, не парушыўшы гэтай клятвы...

Напярэдадні Дня абаронцаў Айчыны музей традыцыйна наведваюць спадкаемцы герояў, прадстаўнікі маладога пакалення беларусаў, што звязалі свой лёс з пачэснай армейскай місіяй. Мірнага неба над галавой, вам, дарагія!

Фота: Таццяна МАТУСЕВІЧ

Дырэктар музея, заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь, палкоўнік запasu Уладзімір Варапаеў праводзіць экскурсію для групы курсантаў Мінскага сувораўскага ваеннага вучылішча ў Зале Перамогі.

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" ПРАЗ ІНДЫВІДУАЛЬНЫ (63875) І ВЕДАМАСНЫ (638752) ІНДЭКСЫ.

З дапамогай банкаўскай карткі газету можна выпісаць праз інтэрнэт-сэрвіс на сайце "Белпошты" (пункт "Афармленне падпіскі на друкаваныя сродкі масавай інфармацыі").

Соцыум

ЯК "АЛА" НАБЫВАЕ АБЛІЧЧА

"К" працягвае серыю матэрыялаў, прысвечаных узвядзенню мемарыяльнага комплексу на месцы спаленай падчас Вялікай Айчыннай вайны вёскі Ала на Светлагоршчыне.

ст. 3, 5

Тэатральная плошча

І ВЯСКОВЕЦ, І ПРЫРОДЖАНЫ ШЛЯХЦІЦ!

Генадзю Аўсяннікаву — народнаму артысту Беларусі і СССР, лаўрэату Дзяржаўнай прэміі нашай краіны, уладальніку медаля UNESCO "Віктор Гюго" — 85! Як звычайна, ён сустрэў свой юбілей на сцэне роднага Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы.

ст. 2, 7

Тэма

ДЫЗАЙН ЯК СЭНС ЖЫЦЦА

Не так даўно ў Мінску, у раёне Усход з'явіўся новы шматпавярховы будынак цікавай сучаснай архітэктуры. Аўтар праекта — колішні выпускнік кафедры дызајну Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута Уладзімір Трафіменка.

ст. 14

9 771994 78007 2 008

Віншаванні

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка павіншаваў народнага артыста СССР Генадзя Аўсяннікава з 85-годдзем. Аб гэтым паведамлілі ў прэс-службе Кіраўніка дзяржавы.

“Вы прыналежыце да выдатнай плеяды акцёраў, без якіх цяжка ўявіць сучаснае мастацтва. Створаныя вамі вобразы, шырока вядомыя паклоннікам тэатра і кіно, вызначаюцца глыбокім веданнем чалавечых характараў, хваляюцца публіку шчырасцю і бездакорным мастацкім густам”, — гаворыцца ў віншаванні.

Кіраўнік дзяржавы адзначыў, што багатая творчая біяграфія артыста, яго аддаанае служэнне Купалаўскай сцэне і сваёй краіне з’яўляюцца прыкладам для таленавітай моладзі, выклікаюць павагу прафесійнай супольнасці і гледачоў.

Аляксандр Лукашэнка пажадаў Генадзю Аўсяннікаву моцнага здароўя, шчасця і доўгіх гадоў жыцця. “Упэўнены, што вы і ў далейшым будзеце працаваць гэтак жа наахвотна, папаўняючы скарбніцу беларускай культуры”, — падкрэсліў Прэзідэнт.

Генадзь Аўсяннікаў і Юрый Бондар на сцэне Купалаўскага тэатра.

На сцэне Купалаўскага тэатра 19 лютага іграўся спектакль “Шляхціч Завальня, або Беларусь у фантастычных апавяданнях”, і свой юбілей Генадзь Аўсяннікаў сустраў на сцэне. Пасля заканчэння спектакля апладысменты не змаўкалі — народнага артыста Беларусі, народнага артыста СССР віншалі гледачы, калегі і афіцыйныя асобы. Міністр культуры Рэспублікі Беларусь Юрый Бондар зачытаў віншаванне ад Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Лукашэнка, са шчырымі словамі захаплення і падзякі выступілі генеральны дырэктар Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Я. Купалы Павел Латушка і мастацкі кіраўнік тэатра Мікалай Пінігін.

Прамова Генадзя Аўсяннікава пачалася са слоў удзячнасці: заснавальнікам тэатра, з якімі яшчэ давалося працаваць, сваім церапешнікам калегам, гледачам, і самой гэтай сцэне, на якую юбіляр выйшаў упершыню ў 1956 годзе ў спектаклі “Паўлінка” ў зусім маленькай ролі: “Я іграў госяца Паўлінкі, я там танцаваў... І вось — дзатанцаваўся!” І насамрэч — калі ўжо былі ўручаны ўсе кветкі, сказаныя ўсе словы, але авацыі ўсё не сціхалі — артыст і станцаваў!

У абдымках калектыву тэатра.

Працяг тэмы — на старонцы 7.

КУЛЬТУРА ШТОТДНІШНЯЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдавецца з кастрычніка 1991 года.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.
Рэгістрацыйнае пасведчэнне № 637, выданае Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Адказны сакратар — Юрый КАРПЕНКА; **рэдактары аддзелаў:** Навел БУЦНІЦВІЧ, Яўген РАПІН; **аглядальнік рэдакцыі:** Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ, Алег КІЛІМАЎ, Навел КВІРЭКА, Антон РУДАК, Ілья СВІРЫН, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ; **спецыяльны карэспандэнты:** Пётр ВАСІЛЕЎСкі, **мастацкі рэдактар** — Наталія ОВАД; **карэктар** — Таціяна ПАШЫНКА.

Сайт: www.kimpress.by. E-mail: kultura@tut.by. Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, ч. 4, 4-ы паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефакс: (017) 334 57 41. Рэдакцыйны адрас: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41.

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавчэская ўстанова “КІМПРЕСА І МАСТАЦТВА”.
Дырэктар — СЛАБОДЗІН Ірына Аляксееўна;
першы намеснік дырэктара — КРУШЫНСКАЯ Людміла Аляксееўна.
Прыёмная: (017) 334 57 41.
220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, Частавы паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.

Аўтары допісаў павядляюць прозвішча, понаско імя і імя па бацьку, пашпартны нумар (нумар пашпарта, дату выдання, кім і калі выданы пашпарт, асабсты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рукапісы не рэдкаюцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.
*Матэрыялы на правах рэкламы.

© “Культура”, 2020. Наклад 3365. Індэксы 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці.
Падпісана ў друку 21.02.2020 у 16.00. Замова 504.
Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства “Выдавчэства “Беларускі Дом друку”.
Ліч. № 02330106 ад 30.04.2004. Пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Шляхам экспазіцыі

Міністэрства інфармацыі і Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь сумесна з лаўрэатам прэміі “За духоўнае адраджэнне” Уладзімірам Ліхадзедавым плануецца маштабны культурна-гістарычны праект “Вайна і мір. Беларусь памятае”, прымеркаваны да 75-годдзя Перамогі.

Антон РУДАК

У рамках праекта будзе зладжаны шэраг выставачных экспазіцый, якія распавядуць аб ўдзеле беларусаў у войнах з 1812 па 1945 год. Арганізатары праекта прапануюць прасяць традыцыю і шлях фарміравання патрыятызму, які быў праяўлены падчас Вялікай Айчыннай вайны — бо многія яе ўдзельнікі, альбо іх бацькі, былі таксама героямі Першай сусветнай вайны, а іх дзяды і прадзеда — героямі Айчыннай вайны 1812 года. Менавіта на гэтую павязь пакаленняў

будзе звернутая ўвага ў выставачным праекце. А Вялікую Перамогу 1945 года аўтары праекта хочуць паказаць як кропку спынення кровапраліцця на беларускай зямлі і пераходу да новых мірных перамог.

Як адначасна намеснік міністра інфармацыі Рэспублікі Беларусь Ігар Бузюоскі, арганізатары праекта ставяць перад сабой задачу зацікавіць маладога пакаленне, прымяняючы новыя падыходы пры расповедзе аб гістарычных падзеях, аддаленых у часе ад сучаснасці. Таксама варта падкрэсліць каштоўнасць мірнага перыяду, які доўжыцца ўжо 75 гадоў, для развіцця і квітнення Беларусі.

Кожная выстава будзе прысвечаная канкрэтнаму часавому перыяду войн альбо міжваенных гадоў з 1812 па 1945 год, і будзе дэманстраваць работу калекцыянера Уладзіміра Ліхадзедава, рэалізаваную ў рамках выдання серыі “У пошуках страчанага”, якая налічвае ўжо 27 кніг.

Першая выстава праекта адкрылася 21 лютага 2020 года ў Дзяр-

жаўным літаратурна-мемарыяльным музеі Якуба Коласа, яна прысвечаная падзеям вайны 1812 года. Між іншага, тут прадстаўлены літаграфіі ўдзельніка напалеонаўскіх паходаў, нямецкага мастака-баталіста Фабера дзю Фора, а таксама літаграфіі паводле карцін вядомага мастака-баталіста Васіля Верашчагіна. Гэтыя творы адлюстроўваюць шлях войск Напалеона праз беларускія землі.

Наступныя выставы таксама плануецца сумесна з вядучымі музеямі і бібліятэкамі краіны. А напярэдадні святкавання 75-годдзя Перамогі ўсе экспазіцыі аб’яднаюцца ў адну маштабную выставу, якая пройдзе ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі і будзе змяшчаць прадметы са збораў калекцыянераў і пісьменнікаў з Расіі, Украіны, Літвы, Латвіі, Эстоніі, Польшчы, Германіі і іншых краін.

21 лютага — Міжнародны дзень роднай мовы

Скажыце ёй: “Люблю!”

Усё правільна, родную мову не выбіраюць, яе любяць і шануюць, як спраўдных бацькоў. Так што скажыце ёй (сёння, заўтра і заўжды): “Люблю!” І зрабіце гэта па-беларуску. Менавіта так ставіцца да роднай мовы ў нашай культуры.

Яўген РАПІН

Вось якія акцыі прайшлі ў сталіцы 21 лютага. У Дзяржаўным літаратурна-мемарыяльным музеі Якуба Коласа рэалізоўваўся праект “Дзясятка — за Коласа!” Ахвотныя пісалі дыктоўку па творах Песняра. Пры гэтым трэба было адказаць, з якога канкрэтна твора ўзяты ўрывак. Хто справіўся з заданнем на “дзясятку”, той атрымаў сувеніры. А

была яшчэ інтэрактыўная гульня-віктарына “Жывы класік”. Больш за тое, у сваёй час музей запрашаў далучыцца да акцыі “Маё беларускае слова” ў Instagram. Для гэтага трэба было згадаць беларускае слова, якое выклікае ў вас усмешку замілавання; падбраць

да яго фоталюстрацыю; змясціць усё ў сетцы пад хэштегам #mvoakolas. Прамоўка таксама вызначалася 21 лютага.

У любові да мовы прызнаваліся і ў Дзяржаўным музеі гісторыі беларускай літаратуры. Тут прайшоў першы этап (чытанні) II вучнёўскай навукова-пра-

ктычнай канферэнцыі “Беларусь, ты збудавана з беларускай слоў!” Старшасналікі ўстанова агульнай сярэдняй і сярэдняй спецыяльнай адукацыі сталіцы і Мінскай вобласці працавалі ў трох секцыях: мовазнаўчай, літаратурназнаўчай і краязнаўчай. Партнёрамі канферэнцыі сталі інстытуты мовазнаўства і літаратурназнаўства Нацыянальнай акадэміі навук ды Саюз пісьменнікаў Беларусі.

А ў прэс-цэнтры Дома прэсы ў той дзень наша мова вяла рэй на прэс-канферэнцыі “Роля мастацкага перакладу ў міжкультурным дыялогу. Сумесныя праекты пісьменнікаў ЗША, Ізраіля і Беларусі”.

Зразумела, гэта далёка не ўсё тое, што было зроблена ў краіне для ўшанавання матчынай мовы.

Пра рэгіянальныя мерапрыемствы чытайце ў аглядзе пісьмай на старонцы 10 “К”.

Нашы акцэнты на Берлінале

Два дні таму — 20 лютага — распачаўся адзін з буйных і найпрэстыжных форумаў свету — Берлінскі кінафестываль, што сёлета ладзіцца ўжо ў 70-ты раз. Сусветныя кінапрэміеры, развіты кінарынак, безліч сустрэч і паказаў, вядома, зоркі кіно — Берлінале з’яўляецца спраўдным святам сінема, спрычыніцца да якога за гонар кожнаму, да тычынаму да мастацтва дзясяттай музы.

Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ

Сёлета наша краіна пазначна сваю прысутнасць на міжнародным кінафестывале дзюма стужкамі. Па-першае, акурат сёння — 22 лютага — у Палацы Берлінале адбудзецца сусветная прэ’мера “Урокаў персідскай” Вадзіма Перэльмана, карціны, створанай у сумеснай вытворчасці Расіі, Германіі і Беларусі. Гэты праект, да якога мае дачыненне Нацыянальная кінастудыя “Беларусьфільм”, спрадэсаваны Цімурам Бекмамбетавым і кінакама-

ду, ужо добра вядома еўрапейскаму і беларускаму гледачу. Гаворка — пра кароткаметражную карціну “Возера радасці” Аляксея Палуяна, што праграміла на шматлікіх кінапляцоўках і атрымала шэраг узнагарод. Карціна пра адважную беларускую дзючынку Ясю ўжо была заўважана і адзначана, у тым ліку, міністрам культуры Германіі Монікай Грютэрс, і, тым не менш, славы ніколі не бывае шмат. На Берлінале стужка Аляксея Палуяна будзе дэманстравацца ў межах Еўрапейскага кінамаркету 26 лютага. У дадзеным прафесійным кантэксце Індустрыі яе вядомасць зусім не пераходзіла, а, хутчэй, наадварт — яшчэ адзін трыгер для заахвочвання прагляду. Пажадаем кінематаграфістам поспеху.

Варта адзначыць, што сёлета непасрэдна на Берлінскім кінафестывале заходам падзей сочыць аглядальнік “К” Дар’я Амяльковіч. Якім чынам прайдуць паказы вышэйзгаданых праектаў, а таксама пра прэміеры Крысці Пулюя, Хон Сан Су, Філіпа Гарэля, Абэлі Ферары, Віктара Касакоўскага ды іншых мэтраў кіно, заяўленых у разнастайнай праграме Берлінале, — чытайце ў наступных нумарах “К”.

Помніць Хатынь

19 лютага ў Музеі мемарыяльнага комплексу "Хатынь" адбылася прэзентацыя жывапіснага палатна Святаслава Федарэнкі "Памятайце! Заклік Хатыні", прысвечанага трагедыі беларускай вёскі, сёння вядомай ва ўсім свеце.

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

Імпрэза адбылася ў музейнай зале, што скарыстоўваецца для зменных экспазіцый. Разам са згаданым палатном былі выстаўлены іншыя творы, якія даюць уяўляне пра стылістыку і почырк мастака. Акрамя таго, у вітрынах змешчаны сямейныя рэліквіі аўтара, звязаныя з падзеямі Вялікай Айчыннай вайны. Залы музея па плошчы невялікія, і тую акалічнасць даводзілася

ўлічваць, робячы экспазіцыю гэтай своеасаблівай персаналіі. Трэба было, так бы мовіць, сказаць многае малымі словамі.

На адкрыцці выставы прысутнічалі стваральнікі Хатынскага мемарыяла лаўрэаты Ленінскай прэміі Валянцін Занковіч і Юрый Градаў, расійскія дыпламаты, прадстаўнікі абласной улады. Аўтар распавёў прысутным пра тое, як нараджаўся палатно. На карціне — кульмінацыя Хатынскай трагедыі: людзі імкнучыся вырвацца з падпаленага сарая, а іх сустракаюць кулі... Захапіў Святаслава Федарэнку гэты сюжэт даўно, але нагода напісаць карціну выдалася толькі зараз. Сваё палатно аўтар падарыў музею, і цяпер яно, магчыма, стане часткай пастаяннай экспазіцыі.

K

Святаслаў Федарэнка. "Памятайце! Заклік Хатыні".

ДА 75-ГОДДЗЯ ВЯЛІКАЙ ПЕРАМОГІ

"К" працягвае серыю матэрыялаў, прысвечаных узвядзенню мемарыяльнага комплексу на месцы спаленай падчас Вялікай Айчыннай вайны вёскі Ала на Светлагоршчыне. Сёння — гаворка пра пачатак будаўнічых работ на аб'екце.

"Ала" набывае аблічча

Як словы пераўтвараюцца ў справу

Нават калі вельмі чакаеш падзеі, усё адно прыходзіць яна нечакана. Колькі разоў уяўляў пачатак узвядзення мемарыяльнага комплексу "Ала", але вось прыехаў у мясціны, што сталі ўжо роднымі, і амаль не здзіўіўся. Менавіта так яно і павінна быць. Эскаватар, бульдозер, бытоўкі-вагончыкі будаўнікоў, заклапочаныя рабочыя. Добразычлівы старшы прабор Гомельскага домабудаўнічага камбіната Сяргей Уладзіміравіч Чумакоў... Я ўжо ведаю, што менавіта пад яго кіраўніцтвам узводзіцца і мемарыяльны комплекс "Лоеў". Так што досвед ёсць.

ЗДАЦЬ ДА 9 МАЯ

— Нас пакуль, як бачыце, не так і шмат. А будзе занята не меней пяцідзiesiąці чалавек, — кажа ён. — І гэта зразумела: аб'ём працы сур'ёзны і па маштабах, і па значнасці. Ды і тэрміны вызначаны хоць рэальныя, але патрабуюць поўнай засяроджанасці. Мемарыял павінен быць узвядзены да 75-годдзя Вялікай Перамогі, а значыць, да 9 мая. Пакуль надвор'е спрыяе. Пачалі са зняцця расліннага грунту і ўсталявання таго, што мы завём вертыкальнай планіроўкай. Сюды спатрэбіцца завезці тры тысячы кубаметраў пяску. Уся праца будзе вясціся паралельна. Пачнём з падмурка і пліткі "стары горад", якую плануецца ўкласці

для верхняга, пешаходнага пакрыцця на плошчы ў шэсць тысяч квадратных метраў. Трэба будзе таксама засяць дзесяць тысяч квадратных метраў газоннай зямлі...

Пра астатнюю працу, якая вызначае аблічча мемарыяла, Сяргей Уладзіміравіч каза больш асцярожна, аддаючы перавагу самім праектантам. Хоць, вядома ж, ведае ўжо ўсё ці амаль усё. Праект праішоў неаднаразова абмеркаванне на нарадах пад кіраўніцтвам губернатара Гомельскай вобласці Генадзя Міхайлавіча Салаўя, быў ухвалены на абласным мастацка-экс-

галоўнага ўвахода з размяшчэннем на ёй архітэктурна-мастацкай кампазіцыі ў выглядзе асмаленага дрэва, усталяванага над стылізаваным вадаёмам. Прадугледжаны аўтамабільныя паркоўкі, пляцоўкі пад біяпрыбіральні.

МАРШРУТ ЖАЛОБЫ

Пешы маршрут працягласцю 225 метраў па былой высокай вуліцы, цяпер лясной дарозе з грунтавым пакрыццём, злучае ўваходную групу з мемарыяльнай зонай.

Плануецца пракладка тратура на месцы былой дарогі на працягу ўсяго

маршруту (пліткі і каменем). Уздоўж тратура, у паласе паміж ім і межамі ляснога масіва, будуць усталяваны 34 (па колькасці двароў спаленай вёскі) стэлы-стылізацыі брамак. Перпендыкулярна тратуры ў трох месцах прадугледжваецца размяшчэнне парталаў — знакаў спаленых хат, што служаць візуальным аналагам удаару набагу, якія абазначаюць набліжэнне да мемарыяльнай зоны. На кожным з іх — надпіс з указаннем колькасці бязвінна загінулых жыхароў — 950 дзяцей, 508 жанчын, 300 мужчын сталяга веку. Вонкавыя межы пешага маршруту пазначаны докаратаўнымі бетоннымі агароджамі, якія паўтараюць абрысы меж ляснога масіва.

Заканчэнне — на старонцы 5.

Страта

14 лютага на 88-м годзе жыцця пайшоў ад нас вядомы беларускі філосаф і культуролог, доктар філасофскіх навук, прафесар Энгельс Канстанцінавіч Дарашэвіч.

Энгельс Канстанцінавіч стаў адным з бліскучых прадстаўнікоў гісторыка-філасофскай школы, якая атрымала развіццё ў інстытуце філасофіі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі. Ён стварыў выдатныя працы, прысвечаныя выбітным дзеячам беларускай філасофіі, эстэтычнай і навуковай думкі XVII — XVIII стагоддзяў. За вялікі ўклад у рэканструкцыю важных этапаў станаўлення філасофскай думкі Беларусі ён быў адзначаны Дзяржаўнай прэміяй Беларусі ў галіне навук і тэхнікі (1984 год). З 2000 года Энгельс Канстанцінавіч працаваў у Беларускім дзяржаўным універсітэце культуры і мастацтва на пасадзе прафесара кафедраў культуралогіі, этналогіі і фальклору, падрыхтаваў шэраг прац, якія прысвечаны праблематыцы тэорыі фальклору, бытавання традыцыйных каштоўнасцяў у сучасным грамадстве, тэзаўрусе беларускай культуры, кіраванні аспірантамі і дактарантамі, бліскава чытаў курсы лекцый для студэнтаў і аспірантаў. Усе, хто ведаў Энгельса Канстанцінавіча, вучыўся ў яго, адзначаючы яго неверагодны інтэлект, влізныя веды, цудоўныя аналітычныя здольнасці,

У тэзаўрусе Беларусі

Памяці Энгельса Дарашэвіча

прастату, ветлівасць, таварыскасць гэтага ўнікальнага Чалавека, аднаго з самых ярскіх і ўплывовых прадстаўнікоў сучаснай гуманітарнай думкі Беларусі.

Найбольш сэнсітыўныя даследчыкі заўсёды адчувалі неабходнасць комплекснага вывучэння культуры, яе велізарную ролю ў структуры сучаснага грамадства. Энгельса Дарашэвіча як аднаго з заснавальнікаў беларускай культуралогіі, сацыёлага культуры, гісторыка навукі, педагога і даследчыка нематэрыяльнай культурнай спадчыны Беларусі заўсёды хвалявала праблема тыпалогіі і тэзаўравання культуры Беларусі. Пачатак навуковай кар'еры Дарашэвіча прыпадае на часы "адлігі" 1960-х гадоў, пасля была аддана праца ў акадэмічных навукава-даследчых установах (1970 — 1990-я гады), а таксама паспяхова педагогічна дзейнасць у 2000 — 2020-я ва ўніверсітэце культуры і мастацтваў.

Энгельса Дарашэвіча лічаць адным з прадстаўнікоў айчынай школы гісторыка-філасофскіх даследаванняў, да якога таксама адносяць Сямёна Падкоўшана, Уладзіміра Конана і Альфрэда Майхорвіча. У значнай ступені маганніям гэтых даследчыкаў беларуская гуманітарыстыка пазбавілася так звананага "дэалягі-

нага прэсінгу" і правінцыялізму, што ўнёсла шмат плёну ў культурнае жыццё нашай краіны, стварыла перадумовы для больш дакладнага самавызначэння і ідэнтыфікацыі беларусаў.

Бліскучым вынікам сумеснай працы з філосафам Уладзімірам Конанам стаў "Нарыс гісторыі эстэтычнай думкі Беларусі", які даў эпічную тысячагадовую панараму станаўлення айчынай культуры ад хрысціянізацыі першых княстваў беларусаў да XX стагоддзя, акрэсліў яе тыпалогію і перыядызацыю. Дзякуючы ёй, айчынная культура гістарычнага часу была ўведзена ва ўсходнеўрапейскі і нават у еўразійскі навуковы абарот (паколькі была выдана на рускай мове ў часы СССР). Выданні з удзелам Энгельса Дарашэвіча, прысвечаныя гісторыі айчынай педагогічнай думкі, персаналіям і заканамернасцям Асветніцтва на беларускіх тэрыторыях, пашырылі месца

беларускай культуры ў асяродку культуры народаў свету.

Пашук генезісу айчыннага культурна-гістарычнага матэрыялу, прааналізаванага ў "Нарысе...", падштурхнуў Энгельса Дарашэвіча звярнуцца да міжкультурных даследаванняў у "Культурнай спадчыне", а калектыўная манаграфія "У тэзаўрусе Беларусі", з'явілася, па сутнасці, своеасаблівай данінай павяі і ўдзячнасці прафесору Энгельсу Дарашэвічу ад шырокага кола сяброў, калега і вучняў. Метадалагічны талент вучонага быў акрэслены ў "Тэорыі фальклору", над якой прафесар працаваў у 2009 — 2015 гадах. Добрую глебу для стварэння гэтай кнігі дала супрацоўніцтва Энгельса Дарашэвіча з "легендай" беларускай аўдыёвізуальнай антрапалогіі Зінаідай Мажажэйкай.

Апошняя кніга майстра "Мае ўспаміны" бабачыць свет цягам бягучага года, яе вельмі чакаюць яго сябры, калега і вучні, для якіх Энгельс Дарашэвіч — назаўжды застанецца прыкладам самаадданасці адвечным каштоўнасцям навукі, духоўнасці, справядлівасці і сапраўднага патрыятызму.

Ён быў дзейным прафесарам да скону...
Вячаслаў КАЛАЦЭЙ,
загадчык кафедраў этналогіі і фальклору
Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта
культуры і мастацтва, кандыдат
культуралогіі, дацэнт,
Віктар ЯЗЫКОВІЧ,
прафесар па навуковай рабоце БДУКіМ,
кандыдат філасофскіх навук, дацэнт

Не “проста старыя кнігі”...

Сімвалічныя аспекты вяртання

Гэтымі днямі ў СМІ ўжо ў каторы раз абмяркоўвалася тэма рэстытуцы вывезеных за межы Беларусі культурных каштоўнасцяў. Нічога новага пачуць не давлялося, а зроблена ў выніку высновы былі звыкла маласуцэльнамі. Маўляў, ніхто нам у цяпер нічога не аддаць... І раптам, бы першая вясновая маланка, прагрэмела навіна пра вяртанне ў Беларусь некалькіх кніг з легендарнай бібліятэкі Храптовічаў. Сюжэт гэты настолькі пазітыўны, што нават апошні песіміст здатны зноў займаць веру ў жыццё! Ці часта так здараецца, каб ініцыятыва сыходзіла ад таго, чымі набыткам сталі вывезеныя з нашых земляў каштоўнасці? Зрэшты, як мы зараз пераконаемся, пра пасіўнасць атрымальнікаў у дадзеным выпадку казаць ніяк не выпадае...

Ілья СВІРЫН

ЗАПАВЕТ ДЗЯДУЛІ

Жыхар Германіі Хельмут Фікель ніколі не бываў ў Беларусі, а вось ягоны дзядуля сто з гакамі гадоў таму сюды патрапіў — у складзе кайзераўскіх войскаў падчас Першай сусветнай. З таго часу ў сям’і захоўваліся фаліянты з экслібрисам бібліятэкі Храптовічаў. Малаленкі афіцэр знайшоў іх у разабаваным палацы ў Шчорсах, які апынуўся акурат на ліній фронту і дажываў свае апошнія дні — неўзабаве ён згарыць пасля артабстрэлу... А напрыканцы жыцця дзядуля пакінуў нашчадкаў запавет — вярнуць гэтыя выданні туды, адкуль яны былі ўзятыя.

Першыя спробы яго выканаць спадар Хельмут зрабіў яшчэ гадоў 45 таму. Але плёну не прынеслі: ён проста не змог знайсці ахвотных тых кнігі атрымаць. А зусім нядаўна вярнуўся да гэтага пытання — і першы ж запыт у пашукавіку прынес вынікі.

— Сваёй прысутнасці ў інтэрнэце мы надаем асабліваю ўвагу, — кажа дырэктар фонду “Шчорсы і Храптовічы” Ганна Булда. — І таму наш сайт знайсці вельмі лёгка. Да ўсяго, ён стварае пра нас уражанне як пра салідную ініцыятыву, якой цалкам можна доверыць кніжныя рарытэты. Мараль тут, думаецца, сама сабой зразумелая...

У хуткім часе прадстаўнікі фонду сталі планавць выправу ў Германію. Папярэдне яны звязаліся з беларускай амбасадой у Берліне, якая адрэа паабяцала аказаць арганізатывную падтрымку, і Міністэрствам культуры нашай краіны — каб вырасіць усе юрыдычныя фармальнасці адносна ўвозу ў краіну культурных каштоўнасцяў і не плаціць за іх мыта.

І вось — сустрэча са спадаром Фікелем, які жыве ў невялічкім гарадку Кольвіц. У яго на руках была толькі адна кніга, яшчэ дзве нечакана для мінскай дэлегацыі “знайшліся” ў ягонай цёткі Марыён Швезінгер. І яна таксама ахвотна падарвала іх фонду.

ПЫТАННЕ ЦАНЫ

У нашым разуменні, падобныя рарытэты калі не бяспечныя, дык, прынамсі, казачна дарагія. Ганна Булда прызнаецца, што і сама была падобнага меркавання. І калі ёй трэба было ўпісаць цану для афармлення дакумента на ўвоз, прапанавала ўнесці ў адпаведную графу чатырохзначны лік. Але спадар Фікель, які, мяркуючы па ўсім, сам захапляецца калекцыянаваннем, хутка яе расчароваў: маўляў, за пару тысяч еўра на буквіністчным рынку можна набыць інкунабулу, а за такія выданні, як шчорсаўскія, просяць на адзін нулік меней.

Ганна Булда і Хельмут Фікель.

Адпаведна, вартасць іх зусім не вымяраецца грашовымі сумамі — найперш яна мае менавіта сімвалічны характар. Але гэта толькі для нас: нашчадкаў Гутэнберга і Гётэ не бракуе сваіх культурных брэндаў, а хто такі Храптовіч, яны проста не ведаюць. І тое, што для немца — “проста старая кніга”, для беларуса (прынамсі, патрыстычна настроенага) — сапраўдны арэфакт.

— Думаю, за мяжой ёсць вельмі шмат людзей, якія валодаюць тымі рэчамі, што вельмі важныя для нас, але для іх вялікай каштоўнасці не ўяўляюць, — кажа Ганна Булда. — Гаспадары будучы гатовыя з імі лёгка развітацца, бо радасць ад добрага ўчынку для іх большая за тры грошы, якія можна атрымаць у буквіністчнай лаўцы. Калі б нашы структуры пачалі актыўна і мэтанакіравана працаваць у гэтым накірунку, не сумняюся, што падобныя да нашага выпадкі былі б нярэдкамі. У справе рэстытуцыі наогул вельмі важная паслядоўная і мэтанакіраваная праца.

КНІГІ ЯК ЦАГЛІНКІ

Шчыра кажучы, змест франкамоўных кніг, апублікаваных два з лішкам стагоддзі таму, здатны зацікавіць хіба вузкіх спецыялістаў. Гэта “Грамадзянская гісторыя каралеўства Неапаль” і “Расійскія палітычныя, літаратурныя і некралігічныя дзённікі”, дзе апошнія слова на тытульным аркушы надрукаванае іншым шрыфтам — што асабліва інтрыгуе. Як, зрэшты, і месца выдання — Санкт-Пецярбург. Плюс зборнік одаў на лаціне і нямецкай, прыналежнасць якога да калекцыі Храптовічаў яшчэ мае выявіць экспертыза Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі — бо экслібрис на гэтай кнізе быў выдзерт. Таму само сабой паўстае пытанне: у чым жа значэнне такіх знаходак?

— Для мяне яны маюць перадусім сімвалічны характар, — кажа Ганна Булда. — Гэта адпраўны пункт для адраджэння ў Шчорсах бібліятэкі Храптовічаў. Далей можна працягваць роспускі сярод прыватных калекцыянераў, можна распачынаць перамовы з Кіевам, куды была вывезеная большая частка кнігазбораў, можна даследваць шляхі іх эвакуацыі ў Саратаў і Уфу... Вельмі спадзяюся, што ў Беларусі знойдзецца даследчык, які абярэ такую тэму за асноўную. Пакуль жа гэтая ніва зусім не ўзараная.

Адна пакуль што прывезеныя з Нямецкыны фаліянты будуць захоўвацца на дэпазіце ў Нацыянальнай бібліятэцы. Прычына простая: у саміх Шчорсах для іх месца няма. Знакамітая сядзіба сёння занябаная. Таму і казаць пра адраджэнне бібліятэкі можна хіба ў далёкасяжных ды аптэмістычных планах.

— Але дзякуючы вяртанню кніг і тым публікацыям, якія былі ў СМІ, фонд атрымаў добры піяр, — прызнаецца Ганна Булда. — Нам гэта патрэбна не для славы, а найперш для збору сродкаў для далейшых нашых ініцыятыв. Бо калі пра тваю арганізацыю ніхто не ведае, як ты збярэш грошы на свае праекты? А калі ты не займаешся актыўнай дзейнасцю, ніхто пра цябе і не даведаецца. Вось і атрымліваецца гэткае замкнёнае кола.

У найбліжэйшых планах фонду — накрывць дахам дзве вежы ў храптовічавым фальварку “Мураванка”. Але гэта ўвасобіцца толькі тады, калі кампанія па збору сродкаў на іх акажацца ўдалай. А разам з Наваградскім райвыканкамам падалі заяўку на грант Еўрасаюза, каб адрамантаваць гонту ў вядомай вядляніні.

Чым болей пра нашу дзейнасць даведаюцца, тым хутчэй мы будзем выконваць свае задачы, набліжаючы той дзень, калі кнігі з бібліятэкі вернуцца ў Шчорсы, — перакананая Ганна Булда.

P.S. Дарэчы, акурат гэтымі днямі ідзе краўдфандынгавая кампанія па вяртанні ў Беларусь яшчэ аднаго кніжнага рарытэта — кнігі Казіміра Малевіча “Бог не зрунуў. Мастацтва, царква, фабрыка”, выдзенай у Віцебску ў 1922 годзе. На жаль, гэта адзіная магчымаць займаецца яе ў віцебскім музеі, размешчаным у тым будынку, дзе кніга, пэўна, і пісалася.

Фота прадастаўлена фондам “Шчорсы і Храптовічы”

Эскізная прапанова ўваходнай групы комплексу.

“Ала” набывае аблічча

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 3.)

Мемарыяльная зона складаецца з памятнага знака, які завяршае перспектыву пешага маршруту, і фланкуючых яго стэлы з кароткай гістарычнай даведкай пра спаленую вёску і існуючага брацкага пахавання. Тут жа і масіўныя валуны з трагічнымі сюжэтамі, якія ўвасоблены беларускімі скульптарамі ўлетку 2019 года на рэспубліканскім пленэры ў Светлагорску. Каля ўвахода на тэрыторыю мемарыяльнай зоны прадугледжана стэла з рэльефным малюнкам карты з назвамі спаленых вёсак Гомельшчыны, што не адраділіся пасля вайны, а таксама тых, дзе загінула найбольшая колькасць мірных жыхароў. Гэта — не менш за 120 населеных пунктаў.

Існуючае брацкае пахаванне — нерухома матэрыяльная гісторыка-культурная каштоўнасць. Праект яго рэстаўрацыі будзе ўзгоднены з Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь. Падчас рамонтна плануецца расчыстка, папаўненне страт скульптурнага аб’ёму і афарбоўка выявы ўкленчанага салдата і бар’ельфа з малюнкам ордэна Айчынай вайны. Таксама прадугледжаны рамонт пастамента, ачыстка і апрацоўка ахоўнымі саставамі гранітных мемарыяльных пліт...

Вось такім бачаць мемарыял праектанты. Я наўмысна пакідаю спецыфіку іх стылю, каб выпадкова не сказіць праектнай сутнасці. Удакладню толькі, што габарытныя памеры партала галоўнага ўвахода — 13,9 на 6,55 метра. Праём — 8,7 на 4,3. Абеліск з картай спаленых вёсак — 12,9 на 5,7. Ды і сама карта складзе 4,6 на 3,5 метра. Дарога ад уваходнай групы да памятнага знака мемарыяльнай зоны — 292 метры. Вышыня стылізаваных брамак — 3,3. А вышыня падпорнай сцяны, сімвалізуючай “раку памяці”, — 0,6 метра. Абеліскі з празразымі стылізаванымі сілуэтамі людзей — 5,7 на 2,1.

ПА КІМ ПЛАЧА ЗВОН

На памятным знаку вышынёй больш за 10 метраў прадугледжаны сімвалічны крыж і звон, які будзе гучаць. Званіца ў выглядзе стылізаванай вясковай адрыны — вышынёй 4,2 метра. Званова меншага памеру столькі ж, колькі вёсак, жыхары якіх загінулі 14 студзеня 1944 года ў Але. Вялікіх памераў будзе і стэла (12,7 на 3,7 метра), якая змяшчае кароткую інфармацыю пра тры трагічныя падзеі. Дарэчы, усе тэксты будуць на беларускай мове.

Усё манументальна. Але мы памятаем словы Прэзідэнта пра тое, што “магчыма, праект трэба дзесьці, пакуль не стварылі, адшліфавалі. Я не кажу, што мы яго зменім. Можам толькі папелшыцца...” Так што асаблівых змен быццам бы і не прадабачыцца, хоць Міністэрства культуры таксама можа ўнесці свае карэктывы.

Больш за пяць гадоў мы чакалі ўз’явання мемарыяла “Ала”. Не, не проста чакалі, а рабілі ўсё магчымае, каб ён набыў рэальныя абрысы. Энтузіястаў яго становілася ўсё больш і больш. Ахвярная памяць аб 1758 згарэлых лёсах, сярод якіх 950 дзіцячых, набатна стукала і стукае ў нашы сэрцы. Але патрэбны былі не толькі гнеўна-справядлівыя словы пра звяржэнне савецкага фашызму, а будзённыя, поўныя спраў. І яны сталі магчымыя, бо мы прымаем у складную лепшую традыцыю савецкай часоў аб святасці нашай агульнай памяці пра тое, як здывалася і чаго нам каштавала перамога ў Вялікай Айчыннай вайне. Так, яна была жыццёва неабходнай усяму свету. Інакш ён мог амаль увесь ператварыцца ў Алу.

Ізяслаў КАТЛЯРЦОЎ
Фота з архіва аўтара

Фрагмент пешага маршруту да мемарыяльнай зоны.

На ўрачыстым адкрыцці выставы Лазара Хідэкеля ў Нацыянальным мастацкім музеі сярод ганаровых гасцей былі: сын архітэктара, ён і сам архітэктар, Марк Хідэкець з жонкай Рэгінай, доктарам мастацтвазнаўства, прэзідэнтам таварыства Лазара Хідэкеля; траюрадна пляменніца, прэзідэнт Фонду Казіміра Малевіча Івона Малевіч і праўнучка Лазара Лісіцкага Валерыя Лісіцкая, член кансультаўнай рады Фонду імя свайго дзеда.

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ /
Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

Калісьці я пачуў ад мастацтвазнаўцы Валянціны Вайцяхоўскай, супрацоўніцы Нацыянальнага мастацкага музея, вызначэнне “Цудоўна, як раньня Хрысціянства”. Такім чынам мая калега ахарактарыза-

Цудоўна, як...

Зробленае сто гадоў таму цікава і сёння.

вала мастацкія з’явы і асобныя творы, дзе, на яе думку, цалкам адсутнічае палітызаванасць і камерцыйны ўхіл. Зробленае не на продаж, не дзеля таго каб спадабацца начальству ці натоўпу, а проста паводле душэўнага паклікання. Менавіта як хрысціянства, што яшчэ не паспела развіцца ў сучасную рэлігію.

Мне падаецца, што гэта вызначэнне вельмі пасуе Віцебскаму авангарду, як з’ява і творчасці найбольш значных прадстаўнікоў гэтага напрамку. Сярод іх — Лазар Хідэкець, якога сёння называюць першым у свеце архітэктарам-супрэматыстам. Патрапіўшы на ягоную

выставу, што праходзіць зараз у Нацыянальным мастацкім музеі, непадрыхтаванаму глядачу магчыма будзе незразумела, чаму Хідэкець ставіць у адзін шэраг з карыфеямі XX стагоддзя. Схемы, замалёўкі; кампазіцыі, якія можна было б аднесці да геаметрычнага абстракцыянізму; эскізы і накіды, на якіх ці то аб’екты незвычайнай формы, ці то нейкае падабенства ўзнесеных над зямлёй будаўнічых канструкцый. Ні табе эфектнай графікі, ні кідкага колеру, пра якія дбаюць праекціроўшчыкі, прэзентуючы свае ідэі.

А між іншым — гэта эскізы

будучыні. Не той, пра якую Хідэкець казаў, што іх, супрэматыстаў, зразумеюць хіба праз сто гадоў — гэта значыць сёння. А той, што і сёння толькі-толькі пачынае мільгаціць на дзядзю. Нас на зямлі яшчэ не прысцінула настолькі моцна праблема экалогіі і перанаселенасці, каб рубам паўста-ла пытанне каланізацыі неба. Сёння па ўсім свеце будуюцца хмарачосы, якія глядзяцца на тле традыцыйнай забудовы, як дрэвы пасярод поля. І прывязаныя яны да глебы, як тыя дрэвы, каранямі камунікацый. А вось Лазар Хідэкець быў ужо ўзрунены,

Марк Хідэкець доўжыць справу бацькі.

што аднойчы нам прыйдзеца будаваць гарады ў паветры і нават у космасе, а дзеля гэтага трэба будзе змяняць сваю ментальнасць у глабальным маштабе і грунтоўна перабудаваць сацыяльныя стасункі. Зрэшты, навучыцца жыць дружна, пры тым, уся гісторыя чалавечства — гэта канфлікты і войны. Гэта сацыялагічны пачынае выразацца ў сацыяльнай будаўніцтве ў сэнсавым падрадоўніку Хідэкелявай тэорыі.

Лазар Хідэкець, як я мяркую, падобны да Цыялкоўскага, які даводзіў, што Зямля — калыска чалавечства, але ж не вечна чалавечы ляжак у калысцы. Жыў бы архітэктар-супрэматыст сёння, праектаваў бы ён касмічныя станцыі.

Творца працаваў на будучыню. Ягоная вера чыстая і ў чымсьці наўняна, як тое раньняе хрысціянства ці пачатковы камунізм. Але менавіта такім ідэям наканавана перажыць свой час.

Івона МАЛЕВІЧ:

На святкаванні 100-годдзя мастацкага аб’яднання УНОВИС прыехала і ўнучатая пляменніца Казіміра Малевіча — Івона Малевіч. Яна лічыць сваім абавязкам захоўваць і папулярызаваць творчы спадчыну геніяльнага продка, займаецца гэтым амаль 40 гадоў. Тым не менш, у Віцебску пані Івона пабывала ўпершыню, і ўсё ўбачанае яе моцна натхніла і ўзрушыла.

Надзея КУДРЭЙКА /
Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

Івону Малевіч самую часта называюць “Мадам Чорны квадрат”, а ў Віцебску і ў Мінску, куды на 14 лотага перамясцілася святкаванне 100-гадовага юбілею, яна французка ў сукенках, створаных па супрэматычных эскізах дзеда. Мы распыталі яе пра ўражанні ад наведвання Віцебска і пра некаторыя творчыя праекты.

— Я ўнучка роднага брата Казіміра — Антона, які пасля вайны пераехаў у Польшчу — таму што мы палякі, і сям’я хацела жыць між палякамі. Нарadzілася я ў Варшаве, а зараз жыву ў Дзюсельдорфе. З дзяцінства чула, што ў нашай сям’і і быў вядомы мастак, але толькі гадоў у шанцацца змагла ацаніць

“Гэта было amazing!”

сапраўдны маштаб, і адразу зацікавілася гэтай асобай. Тады пра Казіміра Малевіча і не так шмат ведалі, ды і зараз усе: “А, Малевіч? — Чорны квадрат”. І я пачала працаваць на тое, каб раскаваць людзям, што Казімір Малевіч — гэта не толькі “Чорны квадрат”, а гэта, напрыклад, і архітэктура, якая пачыналася, дарчы, у Віцебску. Архітэктурныя ідэі Казіміра вельмі важныя для нас менавіта зараз у XXI стагоддзі, яго архітэктонны шмат дзе выкарыстоўваюцца. У яго ж была ідэя дамоў для людзей, якія будуць жыць у космасе, і такіх людзей ён называў “зямляніты” — першым пачаў так называць жыхароў Зямлі, пра гэта таксама амаль ніхто не ведае. Паставіў мастак і футурыстычную оперу “Победа над Сонцам”, распрацоўваў футурыстычныя малюлі адзення, і гэтак далей. Для мяне вельмі важна, каб людзі пра ўсё гэта ведалі.

— Вы працуеце найперш у Германіі, дзе жывяце?

— Я раблю выстаўкі і ў Германіі, і ў Польшчы, і ў Расіі, і шмат дзе яшчэ. Зараз у нас ідзе вельмі цікавы выставачны праект — дзеці глядзяцца на карціны Малевіча і іншых удзельнікаў УНОВИС, і самі малююць. І першая такая выстаўка прайшла ў іспанскай Марбальі, другая прайшла ў Нью-Ёрку, цяпер будуць выстаўкі ў Вар-

шаве, Маскве, Санкт-Пецярбургу, Парыжы, Лос-Анжэлес, Бразілі — у кожнай краіне дзеці натхняюцца творчасцю майго дзеда. І ў Віцебску з ідэі Андрэя Духоўнікава напрыканцы студзеня яна прайшла. Я моцна цешуся, што мы адзначаем 100-годдзе УНОВИС, таму што дасягненні гэтага творчага аб’яднання маюць значэнне для ўсіх людзей, для ўсяго свету, і

вось цяпер мы бачым, наколькі каштоўнае тое, што было зроблена 100 гадоў таму ў Віцебску.

— Вы апынуцеся і такім праектам, як “Тропа Малевіча” ў расійскай Нямчынаўцы...

— “Тропа Малевіча” — гэта Цэнтр памяці Казіміра Малевіча. Я і мае маскоўскія родныя займаемся ім разам з Ірынай Заіка — яна прэзідэнт АНА “Малевіч-Сколкава”, вучоны сакратар савета па спадчыне Саюза архітэктараў Расіі. У Нямчынаўцы ў мастака была дача, адтуль ён хадзіў да Сколкава, да іншых вёсак, маляваў, там яго і пахавалі. Сем гадоў таму ў Нямчынаўцы пабудавалі Дом-музей, але з-за розных адміністрацыйных праблем нядаўна яго зруйнавалі, і наш Цэнтр памяці меў вялікія праблемы. Але зараз мы гатовыя ўсё аднавіць. І другі важны праект, над якім працуем у Расіі, — гэта помнік Казіміру Малевічу. Даўно вядзем перамовы з мясцовымі і маскоўскімі ўладамі — каб на тым месцы, дзе мастак быў пахаваны, з’явіўся помнік — працэс ідзе вельмі складана, але мы не здаемся. Сям’я Малевічаў жыве не толькі ў Польшчы, Расіі ці ў Германіі — як я. Нашы родныя і ва Украіне, ЗША, Канадзе, і ўсе стараюцца не забываць, чые мы нашчадкі.

— Ці ёсць у свеце помнікі Казіміру Малевічу?

— Наколькі я ведаю, яшчэ няма. Своеасаблівы помнік, я лічу, гэта цяперашні музей у Віцебску, напоўнены яго ідэямі.

— Вы першы раз пабывалі ў Віцебску...

— І эмоцыі мяне перапаўняюць. Калі я прайшла па лесвіцы, па якой хадзіў Казімір, увайшла ў яго кабінет — у мяне па ўсім целе пайшлі дрыжкі. Бо ў мяне ёсць фатаграфія, як ён сядзіць за гэтым сталом — і вось я сама там пасядзела, адчула дух мастака. Але я заўсёды яго адчуваю, мне падаецца, што ён сам часта дапамагае мне ў справах.

Я ў захвалены ад перформанса, які мы ўбачылі ў Віцебску, — “Уна, дачка Казіміра” — гэта было amazing! Уна ж нарадзілася менавіта ў Віцебску, яна была любімай дачкой, названай у гонар УНОВИС. Я змагла наведаць архіў і паглядзець сваімі вачыма на дакументы, даведанцыя пра драматычныя моманты — аказваецца, Казіміра арыштоўвалі ўжо і ў Віцебску, а не толькі потым у Маскве. Мы не ведалі пра гэта. Майму кузэну зараз 80 гадоў, і ён быў уражаны гэтым фактам. Я не стамляюцца дзюкаваць і дырэктару музея Андрэю Духоўнікаву, які ўсё гэта зладзіў, і мастацтвазнаўцы Таццяне Катовіч, якая так адчувае Казіміра, быццам гэта нехта з яе сям’і. Я ўдзячная ўсім арганізатарам і спонсарам, бо без іх таксама нічога б не адбылося. Хачу, каб у Віцебску мы разам зрабілі яшчэ многа цікавых праектаў.

І вясковец, і прыроджаны шляхціц!

У спектаклі “Сымон-музыка”.

Генадзь АЎСЯННИКАВУ — народнаму артысту Беларусі і СССР, лаўрэату Дзяржаўнай прэміі нашай краіны, уладальніку медаля UNESCO “Віктор Гюго” — 85! Як звычайна, ён сустрэў свой юбілей на сцэне роднага Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы, дзе працуе больш за шэсцьдзясят гадоў, ажно з 1957-га. У свой дзень народзінаў ён сыграў цэнтральную ролю ў спектаклі “Шляхціц Завальня, або Беларусь у фантастычных апавяданнях” паводле аднайменнай кнігі Яна Баршчэўскага.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Роля шляхціца Завальні стала для Генадзя Сцяпанавіча не менш знакавай, чым шматлікія вясковыя дзядкі са сваёй філасофіяй і нязгаснай хітрынкай у вачах. Невыпадкова ён задзейнічаны ў гэтай ролі ўжо ў другі раз: яшчэ ў тыя часы, калі Камерная сцэна тэатра змяшчалася ў асобным будынку, Генадзь Аўсяннікаў іграў адпаведны манаспектакль у пастаноўцы Уладзіміра Савіцкага. Цяперашні спектакль Алены Ганум па ініцыятыўцы Сяргея Кавалёва — зусім іншы. Насычаны шматлікімі каларытнымі персанажамі, уключаючы фантастычных, надзвычай відовішчых: тут і зараснікі чароту ўзрастаюць-знікаюць на нашых вачах, і ў палонцы злыдзень гіне, і Цмок-малойца ў жудаснай масцы разгульвае. Але нават усе гэтыя чараўніцтвы-чарадзействы, прудуманыя мастакамі Кацярынай Шымановіч і Сяргеем Ашухам, не могуць “перайграць”, зацьміць майстэрства артыста-юбіляра, хаця яго знаходжанне на сцэне, здавалася б, не надта працяглае. Як ён гэтага дасягае? Для магчымай “разгядкі” мы сабралі некаторыя выказванні майстра, дадзеныя ім газеце “Культура”.

ПРА СВАЮ ПРАФЕСІЮ

“Раней было такое амплуа — рэзанёр. Акцёр гаворыць вельмі правільныя рэчы: маўляў, трэба рабіць так, гэта будзе добра, а калі гэтак — дрэнна. Дый сам ён робіць усё правільна — усё, як трэба. І пафасу хапае, і ўніслаці, і запал быццам ёсць! А нутро ў акцёра пры гэтым — спакойнае. І нічым не ўскалыхнуць. Ён працуе. Але “хадзіць на працу”, “адпрацоўваць” — гэта не пра нашу прафесію. Сапраўдны артыст заўсёды пачынае з сябе: знаходзіць нешта, што дапаможа яму зрабіць ролю “сваёй”, унесці ў яе разьнічку, “ажывіць” героя. У акцёрскай справе важны жыццёвы досвед. Я такіх вясковых дзядкоў пачаў — што ні чалавек, то сваё асаблівае гаворка, рухі, звычкі... Ды наўпрост пераймаць — нецікава. Важна ўменне выкарыстоўваць усё ўбачанае і пачутае, трансфармаваць у залежнасці ад ролі. Трэба шукаць у сабе “сваё”. І пакуль ёсць сілы, іграць, не шкадуючы сябе.”

З вялікай любоўю да артыста. 19 лютага 2020 года.

“Лістапад. Андэрсэн”. Люты 2015 года.

люблю спектакль “Вечар” паводле Аляксея Дударова, што ідзе ў нашым тэатры з 2006 года. Справа не толькі ў ролі Васіля, але і ў тэме, узнятай у п’есе ды спектаклі. Пра што пастаноўка — пра вёску? Асабіста для сябе я азначаў яе так: пра спазнанне жыцця, спасціжэнне яго сутнасці. П’еса, здавалася б, не новая: стваралася напачатку 80-х — па цяперашніх мерках, “у мінулым” стагоддзі. Але сёння яна не толькі не састарэла, а наадварот — стала, мабыць, нават яшчэ больш актуальнай, чым калісьці. І “абрастае” дадатковымі сэнсамі, гістарычнымі спасылкамі, псіхалагічнымі ацэнкамі. Бо вёска без людзей — гэта ўжо не драма, а цэлая трагедыя. Таму спектакль, з аднаго боку, — своеасаблівы рэквіем па вёсцы, з іншага ж — гэта яшчэ і пошук, як быць вясцоўцам у такой сітуацыі.”

ПРА АКЦЁРСКУЮ ПЕДАГОГІКУ

“Мне пашанцавала: я вучыўся ў народнага артыста Беларусі Канстанціна Саннікава. Вось дзе быў майстар! І ў яго было беспамылковае чуццё на адшукванне тэатральна адораных юнакоў. Цяпер усе захапляюцца КВЗ — Клубам вясёлых і знаходлівых, а ў тыя часы рэгулярна праводзіліся разнастайныя агляды самадзейнасці: мясцовыя, рэгіянальныя, раённыя, абласныя, нарэшце, рэспубліканскія. Саннікава звычайна запрашалі ў журы, шмат гадоў ён быў старшынёй рэспубліканскай камісіі. Вядома, самадзейныя артысты выступалі як умелі. Але ён беспамылкова бачыў магчымыя перспектывы. Так ён “адкрыў” двух будучых народных артыстаў Беларусі: Лілію Давідовіч (між іншым, яна да гэтага спрабавала паступіць у Тэатральна-мастацкі інстытут, але не прайшла), Міхаіла Пятрова — абох ужо няма з намі... З Ліліяй мы вучыліся на адным курсе, потым яна таксама працавала ў нашым тэатры. А Міхаіл быў зоркай ТЮГа, без яго амаль ніводны спектакль не абыходзіўся.”

ПРА ВАЕННАЕ ДЗЯЦІНСТВА І ТЭМУ ВЁСКІ

“Я жыву з цёткай, а яе ўвесь час накіроўвалі з адной вёскі ў другую. Яна была настаўніцай ды яшчэ і завучам, узначаліла пасляваенную школу. Вось я з ёй і паездзіў па вёсках. Не было анічога! Ні шывткаў, ні алоўкаў, не кажучы пра падручнікі. Усё рабілі самі, нават чарнілы. Крыху сажы з пачы, да яе валды — вась і будучы чарнілы. А ўлетку яшчэ лепш: можна сакам крушыны пісаць. Не на паперы, вядома, а на старых газетах. Дый пёры самі прымайстроўвалі — на палачку якую, на капсуль ці стары запал. Што знойдзешца, то і добра. Ніколі не забуду, як адзін хлапец пераблытаў запал з такой самаробнай ручкай. А запал аказаўся не пустым, а дзеючым. Як выбухне! І дагэтуль страшна ўзгадваць... А ўжо ў каго сапраўднае ручка была — у-у-у, гэта ж заможны чалавек! Чаго толькі вясцоўцы не перажылі... Я ж і акупацыю памятаю: у школу яшчэ пры немцах пайшоў. Але ж ніякія выпрабаванні, ніякія жыццёвыя нягоды не зламалі сапраўднага народнага характару. Можна, таму я так

ШУКАЙЦЕ САМІ!

“Прафесія настаўніка, а тым больш у творчых спецыяльнасцях, — надта спецыфічная. Калі вучыш, галоўнае — заўважыць у кожным выхаванцы тое, што ён яшчэ і сам пра сябе не ведае. Для гэтага патрэбны не толькі веды, не толькі ўменне іх перадаваць (ды яшчэ так перадаваць, каб “узятлі”, а не кінулі), а яшчэ і нейкае ўнутранае пачуццё — інтуіцыя ці штосьці іншае. Не маё гэта! Заўважыць сапраўдную адоранасць, гэткую іскрынку — далёка не кожнаму дадзена. Нейкім прыёмам навучыць — іншая справа, гэта магчыма. Увогуле, навучыць, натрэніраваць, “выдрэсіраваць” можна і мядзведзю. Паглядзіце, яны ж і на веласіпедах катаюцца, і ў футбол гуляюць. Але ў нас — іншае. Выкладчык павінен ад пачатку бачыць, ці здольны чалавек да далейшай самастойнасці. Ці можна навучыць гэтаму? Не ведаю, бо кожны павінен шукаць сам.”

Шлюб з беларускасцю

На чорнай-чорнай сцэне стаіць доўгі, праз усю чорную прастору, чорны-чорны стол. Павольна выходзяць людзі — усё ў чорным. Вые вецер. На стале апрачоджанае пачастуе. Ці ж надоўга захаваецца ў тым чорным космасе аблячкіна белага вольму? Пачынаецца вяселле — “Шлюб з ветрам” у Рэспубліканскім тэатры беларускай драматургіі.

Надзея БУНЦЭВІЧ / Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

Шкаваць да спектакля падарвалася задоўга да прэм’еры. Бо тут разам сшыліся тры знакавыя для нашага тэатра творчыя асобы: Яўген Карняк (аўтар аўтару і рэжысёр), Кацярына Аверкава (таксама адна з аўтараў, кампазітар і музычны кіраўнік), Таццяна Нерсісян (мастак). У “Шлюб з ветрам” няма амаль нічога, акрамя беларускіх народных песень, і разам з тым ёсць усё, каб спазнаць глыбіні энас быцця.

Паглядзеўшы спектакль, усё ў адзін голас будучы апяваць сучаснасць пастаноўкі, экспрэсывенцальнасць кірунку, назімавы выразны сродак. Я ж скажу значачы: тады спектакль быў “явішча акружыта стагоддзе таму, бо ён цалкам успяваецца ў тагачаснай тэндэнцыі развіцця як нацыянальнай, так і сусветнай культуры. Але гісторыя, як відомы, не мае ўмоўнага ляду. Тым давайце ралвацца, што гэта усё ж здарылася. І стала неверагодна яркім праграмм закладзеных калісці традыцый. Ярчэйшым доказам іх перспектывнасці, гурпа перакрэслена ў часы сабраўшыся.

Расказвае незвычайную гісторыю праз камеру смартфона запрашочнае усіх, хто хоча паспрабаваць сябе ў ролі кінарэжысёра. Стартваў ІХ сезон Міжнароднага фестывалю мабільнага кіно VOKA Smartfilm. Склада ён праходзіць пад слоганам “Сезон незвычайных гісторый”.

Узельнікам яго можа стаць кожны кінамагнар. Для тых, хто марыць пра кінаіндустрыю гэта падатная магчымасць працягнуць сябе і зрабіць у кінамастачстве першы крок, распавесці пра тое, чым ён жыве і што хвалюе. Гадоўна крытэрыі, паводле якіх будучы аглянавацца работа, як напярэдае кінамагнар, дырэктар праграмы іраваго кінофестывалю “Лістапад” Ігар Сукмануў, — талент і шчырасць. Ён разважача ўдзел расійскіх кіназорак. Запрошаны да ўдзелу і ўраджэнец Беларусі, відомы

Жанр спектакля пазначаны як “песня ў адной дзеі”. Насамрэч гэта нішто іншае, як колішнія звароты да “абраду на сцэне”, уласціваму для пачатку ХХ стагоддзя. Той жа дарэалістычны тэатр Ігната Буяніцкага пачынаўся са святкавання “па-беларуску”. Надавілі традыцыя прывіталася і развілася. Дастаткова ўзгадана і знакаміту Кулавава “Паўлінку”, у цэнтры якой, па сутнасці, вясковая бяседна-вечарынка з песнямі-танцамі, і п’есу Міхаса Чарота “На Кулаліне”, да пастаноўкі якой Уладзімір Тэраўскі напісаў знакамітую “Купалінку”, якая насамрэч зусім не народная песня. Купаліскі абрад апянуўшы ў цэнтры оперы Алякссея Туранкова “Кветка шчакі”; тагачасны спектакль пачынаецца са скокаў праз вогнішча, а завяршаецца сіоннай палагоначна абранскага палаца, падпаленага пачынаючыся на сцэне ў Рэспубліканскім тэатры беларускай драматургіі.

Пасля гэтага “абрады на сцэне” былі прызначаны даўно прадзіснае пачатковым этапам і зніклі. А між тым, па тых часах гэта быў адзін з распаўсюджаных у свеце кірункаў менавіта ў тэатры. Да яго належалі балет “Вісна свечнічанка”, прэзентаваны ў час Рускай сеназоў у Парыжы, і многія іншыя з’явіліся. Зразумела, у Беларусі тады фальклорныя пльыні толкі пачыналіся, і штосці падобнае нам патрэбны, а вось песні калетныя, выключна расадныя, прыўзнятыя на настроі — самае тое.

У “Шлюб з ветрам” вяселле паўстае зусім не вясёлым. І справа не толькі ў мінімалістычнасці, дзе тры класічныя колеры — чорны, белы і чырвоны — злёгка дапаўняюцца шыршым, стварочы даволі змрочную “касмівную” атмасферу з бышчам схаванымі роботамі-прышчэлкамі. Такое адчуванне складалася яшчэ і праз нізкую ластэркавую столь, якая стала часткай сцэнаграфічнага мастацтва, захаванай сваю ідэнтычнасць.

Каб пачаць з’явіцца ў тэатры, уключачы фальклор: маўляў, прыкладна старажытнай абрадаваці новаму калетнаму патрэбны, а вось песні калетныя, выключна расадныя, прыўзнятыя на настроі — самае тое.

У “Шлюб з ветрам” вяселле паўстае зусім не вясёлым. І справа не толькі ў мінімалістычнасці, дзе тры класічныя колеры — чорны, белы і чырвоны — злёгка дапаўняюцца шыршым, стварочы даволі змрочную “касмівную” атмасферу з бышчам схаванымі роботамі-прышчэлкамі. Такое адчуванне складалася яшчэ і праз нізкую ластэркавую столь, якая стала часткай сцэнаграфічнага мастацтва, захаванай сваю ідэнтычнасць.

Узельнікі з Беларусі не адзін год казаліся ў ліку прысэрва фестывалю, работы, прадстаўленыя ў адзіні, былі канкурэнтназдольнымі. Самым першым пераможцам фестывалю Smartfilm быў айчыны аўтар Дзімітрый Сямёнаў-Алейнік. Ён набываў адукацыю ва ВІПКУ, а летась пачаў здымаць фільм “Адлістраванне” (але цыпер афіцыйна назва “Забароненая зона”), які атрымаў фінансаванне ў Міністэрстве культуры і спорту Аляксандра Сідаранкі, практычна апошнім годаў паказалася часам на смартфонах здымаць выдатныя фільмы, якія маюць поспех, у прыватнасці некаторым жарцінам з вялікім бюджэтам і спецефектамі, якія зусім не карыстаюцца пошым да гэта і ёсць самае складанае ў кіно — незвычайна і цікава зняць тое, што многім падаецца звыклым.

Спектакль “Шлюб з ветрам” — “песня ў адной дзеі”.

акцёр Кіану Руўз, які ў адным з фільмаў вуснамі свайго героя згадае Беларусь як месца нараджэння.

Каб прыняць ўдзел у фестывалі, дастаткова мець мабільны тэлефон з камерай да ідэю, добра ўвільняць тое, чым хочацца здымаць. Як заўважыў кінамагнар і кінарэжысёр Сідар Сідаранка, практычна апошнім годаў паказалася часам на смартфонах здымаць выдатныя фільмы, якія маюць поспех, у прыватнасці некаторым жарцінам з вялікім бюджэтам і спецефектамі, якія зусім не карыстаюцца пошым да гэта і ёсць самае складанае ў кіно — незвычайна і цікава зняць тое, што многім падаецца звыклым.

У серыі мастацтва-класаў, якія праходзяць у межах а фестывалю, плануецца ўдзел расійскіх кіназорак. Запрошаны да ўдзелу і ўраджэнец Беларусі, відомы акцёр Кіану Руўз, які ў адным з фільмаў вуснамі свайго героя згадае Беларусь як месца нараджэння.

Каб прыняць ўдзел у фестывалі, дастаткова мець мабільны тэлефон з камерай да ідэю, добра ўвільняць тое, чым хочацца здымаць. Як заўважыў кінамагнар і кінарэжысёр Сідар Сідаранка, практычна апошнім годаў паказалася часам на смартфонах здымаць выдатныя фільмы, якія маюць поспех, у прыватнасці некаторым жарцінам з вялікім бюджэтам і спецефектамі, якія зусім не карыстаюцца пошым да гэта і ёсць самае складанае ў кіно — незвычайна і цікава зняць тое, што многім падаецца звыклым.

Узельнікі з Беларусі не адзін год казаліся ў ліку прысэрва фестывалю, работы, прадстаўленыя ў адзіні, былі канкурэнтназдольнымі. Самым першым пераможцам фестывалю Smartfilm быў айчыны аўтар Дзімітрый Сямёнаў-Алейнік. Ён набываў адукацыю ва ВІПКУ, а летась пачаў здымаць фільм “Адлістраванне” (але цыпер афіцыйна назва “Забароненая зона”), які атрымаў фінансаванне ў Міністэрстве культуры і спорту Аляксандра Сідаранкі, практычна апошнім годаў паказалася часам на смартфонах здымаць выдатныя фільмы, якія маюць поспех, у прыватнасці некаторым жарцінам з вялікім бюджэтам і спецефектамі, якія зусім не карыстаюцца пошым да гэта і ёсць самае складанае ў кіно — незвычайна і цікава зняць тое, што многім падаецца звыклым.

жудасны прэс з фільма жахаў. Даволі традыцыйна чарада пустых бэтэлек ператварасца з побытавага элемента ў сімвалічны: бутэляк — воль яно, святло жыцця. У лямпа ад святлавоу крыніцу ператварасца верхняя частка ўзнятых над жанчынамі здымкаў, зноў пераводзічы побыв у космас. Раз-пораз стол запынаючы чорныя крумкачы, бы гэта побыв блыт, дзе ім бестым паласаванні. Чорны і адначасова з неверагоднай мастацкаса вырашана сідна п’янага згвалтавання, калі па чырвоным віне, бы ў лужыцы крыні, у адну з дзіўчат (Гражына Быкава) усё ўразаюцца дзе ўразаюцца вострыя лодкі. Не замогна раўнасці ў маладых, бо адразу ўзнікае канфіліт сваякроў (Таццяна Мархель) з нявесткай (Ганна Семянкія), ад якога пакуце і жаніх (Арцём Курэнь).

Тэма вяселля на сёння — адна з улюбленых у тым жа кінематографіе, бо тут ёсць дзе разгарнуцца і каларытным персанажам, і закручатым канфілітам, і меладраматычным гісторыям. Але ў “Шлюб з ветрам” праз “абрад на сцэне” прасочваюцца не толькі сюжэтныя абрысы, але і многія актуальныя як гендарныя, так і філасофскія праблемы — тая ж тэма моцных духам жанчыні і слабых мужчын, якія бярць рэванш грубай сілай ды гвалтам. Толькі замест адкрытай публіцыстыкі — тонкія мастацкія карункі, сплеленыя з нішчу даўніны і сучаснасці, якія не абмяжоўваюцца выкарыстаннем мікрафонаў, відэакамер, святлавых эфектаў.

Гуляе з ластэркаса відчу, да колішніх знаходкаў гродзенскага харэаграфіа Дзімітрыя Куракуліа, харэаграфія асобных частак цела — да некаторых пастановава сваякроў Міхейа, сэнсавыя спалучэнне песень — да п’ес Паўла Пяражко “Людзкія паветы”, “Два персіні”. А усё разам — бы вецер стагоддзюў тры беларускія, што стала часткай сцэнаграфічнага мастацтва, захаванай сваю ідэнтычнасць.

Каб пачаць з’явіцца ў тэатры, уключачы фальклор: маўляў, прыкладна старажытнай абрадаваці новаму калетнаму патрэбны, а вось песні калетныя, выключна расадныя, прыўзнятыя на настроі — самае тое.

У “Шлюб з ветрам” вяселле паўстае зусім не вясёлым. І справа не толькі ў мінімалістычнасці, дзе тры класічныя колеры — чорны, белы і чырвоны — злёгка дапаўняюцца шыршым, стварочы даволі змрочную “касмівную” атмасферу з бышчам схаванымі роботамі-прышчэлкамі. Такое адчуванне складалася яшчэ і праз нізкую ластэркавую столь, якая стала часткай сцэнаграфічнага мастацтва, захаванай сваю ідэнтычнасць.

Каб пачаць з’явіцца ў тэатры, уключачы фальклор: маўляў, прыкладна старажытнай абрадаваці новаму калетнаму патрэбны, а вось песні калетныя, выключна расадныя, прыўзнятыя на настроі — самае тое.

Узельнікі з Беларусі не адзін год казаліся ў ліку прысэрва фестывалю, работы, прадстаўленыя ў адзіні, былі канкурэнтназдольнымі. Самым першым пераможцам фестывалю Smartfilm быў айчыны аўтар Дзімітрый Сямёнаў-Алейнік. Ён набываў адукацыю ва ВІПКУ, а летась пачаў здымаць фільм “Адлістраванне” (але цыпер афіцыйна назва “Забароненая зона”), які атрымаў фінансаванне ў Міністэрстве культуры і спорту Аляксандра Сідаранкі, практычна апошнім годаў паказалася часам на смартфонах здымаць выдатныя фільмы, якія маюць поспех, у прыватнасці некаторым жарцінам з вялікім бюджэтам і спецефектамі, якія зусім не карыстаюцца пошым да гэта і ёсць самае складанае ў кіно — незвычайна і цікава зняць тое, што многім падаецца звыклым.

Узельнікі з Беларусі не адзін год казаліся ў ліку прысэрва фестывалю, работы, прадстаўленыя ў адзіні, былі канкурэнтназдольнымі. Самым першым пераможцам фестывалю Smartfilm быў айчыны аўтар Дзімітрый Сямёнаў-Алейнік. Ён набываў адукацыю ва ВІПКУ, а летась пачаў здымаць фільм “Адлістраванне” (але цыпер афіцыйна назва “Забароненая зона”), які атрымаў фінансаванне ў Міністэрстве культуры і спорту Аляксандра Сідаранкі, практычна апошнім годаў паказалася часам на смартфонах здымаць выдатныя фільмы, якія маюць поспех, у прыватнасці некаторым жарцінам з вялікім бюджэтам і спецефектамі, якія зусім не карыстаюцца пошым да гэта і ёсць самае складанае ў кіно — незвычайна і цікава зняць тое, што многім падаецца звыклым.

жудасны прэс з фільма жахаў. Даволі традыцыйна чарада пустых бэтэлек ператварасца з побытавага элемента ў сімвалічны: бутэляк — воль яно, святло жыцця. У лямпа ад святлавоу крыніцу ператварасца верхняя частка ўзнятых над жанчынамі здымкаў, зноў пераводзічы побыв у космас. Раз-пораз стол запынаючы чорныя крумкачы, бы гэта побыв блыт, дзе ім бестым паласаванні. Чорны і адначасова з неверагоднай мастацкаса вырашана сідна п’янага згвалтавання, калі па чырвоным віне, бы ў лужыцы крыні, у адну з дзіўчат (Гражына Быкава) усё ўразаюцца дзе ўразаюцца вострыя лодкі. Не замогна раўнасці ў маладых, бо адразу ўзнікае канфіліт сваякроў (Таццяна Мархель) з нявесткай (Ганна Семянкія), ад якога пакуце і жаніх (Арцём Курэнь).

Тэма вяселля на сёння — адна з улюбленых у тым жа кінематографіе, бо тут ёсць дзе разгарнуцца і каларытным персанажам, і закручатым канфілітам, і меладраматычным гісторыям. Але ў “Шлюб з ветрам” праз “абрад на сцэне” прасочваюцца не толькі сюжэтныя абрысы, але і многія актуальныя як гендарныя, так і філасофскія праблемы — тая ж тэма моцных духам жанчыні і слабых мужчын, якія бярць рэванш грубай сілай ды гвалтам. Толькі замест адкрытай публіцыстыкі — тонкія мастацкія карункі, сплеленыя з нішчу даўніны і сучаснасці, якія не абмяжоўваюцца выкарыстаннем мікрафонаў, відэакамер, святлавых эфектаў.

Гуляе з ластэркаса відчу, да колішніх знаходкаў гродзенскага харэаграфіа Дзімітрыя Куракуліа, харэаграфія асобных частак цела — да некаторых пастановава сваякроў Міхейа, сэнсавыя спалучэнне песень — да п’ес Паўла Пяражко “Людзкія паветы”, “Два персіні”. А усё разам — бы вецер стагоддзюў тры беларускія, што стала часткай сцэнаграфічнага мастацтва, захаванай сваю ідэнтычнасць.

Каб пачаць з’явіцца ў тэатры, уключачы фальклор: маўляў, прыкладна старажытнай абрадаваці новаму калетнаму патрэбны, а вось песні калетныя, выключна расадныя, прыўзнятыя на настроі — самае тое.

У “Шлюб з ветрам” вяселле паўстае зусім не вясёлым. І справа не толькі ў мінімалістычнасці, дзе тры класічныя колеры — чорны, белы і чырвоны — злёгка дапаўняюцца шыршым, стварочы даволі змрочную “касмівную” атмасферу з бышчам схаванымі роботамі-прышчэлкамі. Такое адчуванне складалася яшчэ і праз нізкую ластэркавую столь, якая стала часткай сцэнаграфічнага мастацтва, захаванай сваю ідэнтычнасць.

Каб пачаць з’явіцца ў тэатры, уключачы фальклор: маўляў, прыкладна старажытнай абрадаваці новаму калетнаму патрэбны, а вось песні калетныя, выключна расадныя, прыўзнятыя на настроі — самае тое.

Узельнікі з Беларусі не адзін год казаліся ў ліку прысэрва фестывалю, работы, прадстаўленыя ў адзіні, былі канкурэнтназдольнымі. Самым першым пераможцам фестывалю Smartfilm быў айчыны аўтар Дзімітрый Сямёнаў-Алейнік. Ён набываў адукацыю ва ВІПКУ, а летась пачаў здымаць фільм “Адлістраванне” (але цыпер афіцыйна назва “Забароненая зона”), які атрымаў фінансаванне ў Міністэрстве культуры і спорту Аляксандра Сідаранкі, практычна апошнім годаў паказалася часам на смартфонах здымаць выдатныя фільмы, якія маюць поспех, у прыватнасці некаторым жарцінам з вялікім бюджэтам і спецефектамі, якія зусім не карыстаюцца пошым да гэта і ёсць самае складанае ў кіно — незвычайна і цікава зняць тое, што многім падаецца звыклым.

Узельнікі з Беларусі не адзін год казаліся ў ліку прысэрва фестывалю, работы, прадстаўленыя ў адзіні, былі канкурэнтназдольнымі. Самым першым пераможцам фестывалю Smartfilm быў айчыны аўтар Дзімітрый Сямёнаў-Алейнік. Ён набываў адукацыю ва ВІПКУ, а летась пачаў здымаць фільм “Адлістраванне” (але цыпер афіцыйна назва “Забароненая зона”), які атрымаў фінансаванне ў Міністэрстве культуры і спорту Аляксандра Сідаранкі, практычна апошнім годаў паказалася часам на смартфонах здымаць выдатныя фільмы, якія маюць поспех, у прыватнасці некаторым жарцінам з вялікім бюджэтам і спецефектамі, якія зусім не карыстаюцца пошым да гэта і ёсць самае складанае ў кіно — незвычайна і цікава зняць тое, што многім падаецца звыклым.

Узельнікі з Беларусі не адзін год казаліся ў ліку прысэрва фестывалю, работы, прадстаўленыя ў адзіні, былі канкурэнтназдольнымі. Самым першым пераможцам фестывалю Smartfilm быў айчыны аўтар Дзімітрый Сямёнаў-Алейнік. Ён набываў адукацыю ва ВІПКУ, а летась пачаў здымаць фільм “Адлістраванне” (але цыпер афіцыйна назва “Забароненая зона”), які атрымаў фінансаванне ў Міністэрстве культуры і спорту Аляксандра Сідаранкі, практычна апошнім годаў паказалася часам на смартфонах здымаць выдатныя фільмы, якія маюць поспех, у прыватнасці некаторым жарцінам з вялікім бюджэтам і спецефектамі, якія зусім не карыстаюцца пошым да гэта і ёсць самае складанае ў кіно — незвычайна і цікава зняць тое, што многім падаецца звыклым.

Член журы нацыянальнага адбору на конкурс “Еўрабачанне-2020”, спявак, якім захапляюцца калегі і арганізатары івентаў, папулярны ў Інтэрнэце і на канцэртных пляцоўках выканаўца сусветных гітоў, аўтар песень, што гуцаць у беларускіх радыёэфірах, — і пры гэтым пакуль малавядомы і шэрагой публіцы вядомы Юрый Селязнёў прыгатаваў Дня ўсіх закаханых выступіць са сваім першым сольным канцэртам “Научи меня летать” у мінскай зале “Верхні горад”.

Надзея КУДРЭЙКА

Калі месяц таму ў Беларусі праходзіў адбор на конкурс “Еўрабачанне”, многія задасілі пытаннем — а хто гэты Юрый Селязнёў, які ў журы быў разам з узельнікамі “Еўрабачання” групай Naviband, Zena, са спяваком Георгіем Калдуном, з кампазітарам Аленай Атрашкевіч? Пытанне ўзнікла нават у некаторых канкурэнтаў — ці мае права ён там быць? Але дастаткова паслухаць спевы артыста, і знічы пытанні: глыбока, насчытана і вельмі пазнавальна тэмбр — на беларускую сцэне такіх галасы рэдкія, пачуць густы і стыль, прафесійнае выкананне... Проста Юрый Селязнёў, хош і даўно

Выстава скульптур Аляксандра Сакалоўа ў Мемарыяльным музеі-маістэрні Заіра Азгура адкрылася пад кураатарствам ішага скульптара — Івана Арцімовіча. І гэты адразу дзе гледачу значную перавагу: ад калегі можна не толькі больш даведацца аб працы з матэрыялам і формай, але і зразумець творчасць аўтара як частку мастацкага асяроддзя, ярэчы убачыць індывідуальнасць.

Аляксандр Сакалоў адносна нядавна скончыў БДМ, дзе яго палоготам быў Аляксандр Міхайлавіч Фінскі, аўтар шматлікіх скульптурных аб’ектаў у грамадскіх прасторах Беларусі.

Яшчэ аднаго майстра Аляксандр успамінае з удзячнасцю: Сяргей Бандаларчук, які таксама добра ведае — любіць да кожнай спартыўнай з’яўкі, уваасоблены ў скульптурцы, а для вучню ўжо важна тое, што Сяргей Афанасевіч, будучы сіннам інжынера-ліцейшчыка, валодаў тэхналогіяй мастацкага ліцця. З яго дапамогай Аляксандр засвоіў гэтыя навывкі, “навучыўся фармаваць, апрацоўваць метал”. “Гэта усё працашэмія прыслы, але тое, што мне было трэба, я мог адліць у яго”, — падкрэслівае малады скульптар.

Абездзе працы — свайго роду пункты адліку, якія

Калі час выходзіць на вялікую сцэну

Для свайго сумеснага канцэрта Юрый Селязнёў і Aquarelle Quartet напярэдні Дня ўсіх закаханых падаралі романтичныя творы: часткова аўтарскія кампазіцыі спявака — назву канцэрта, дарчы, дала яго песня “Научи меня летать”, другую палову складалі сусветныя гіты з рэпертура Стыва, Фрэнка Сінатры, “Акіна Эльзы”, Мікалая Наскова, Адріяна Чэлентана і гэтак далей. Аранжыроўкаў, створаных Кацярынай Пукст, паславаў і гэтым творам, і насчынаваў густоу вакалу Юрыя Селязнёва: габой, скрыпка, перкусія, гітара з рэвелем, вакал — усё сышлося. Таксама ў выкананні Aquarelle Quartet гучалі інструментальныя творы, якія адпавядалі заўважнай рамантичнай тэме.

Поспех па праву падзяляе Aquarelle Quartet. Бо праграма была асабліва — не з рок-саставаў, як больш вясёлка, не пад гітары ші рэвал — на якіх артыст і сам выдатна іграе — а з цікавым камерным калектывам, у складзе

Ішчы твора Аляксандр Сакалоў — “Сэрца” ўсталявана пера ІРПШ кардыялоў, на вуліцы Розы Люксембург, а пазней яго копія — у Лондане, у Санкт-Пецярбургу з’ехала “Перакуленая фігура”, але ўсёго кепскаму адну — дзве скульптуры ў год.

Мастак зазначае, што, на жаль, пакуль артырынак у нашым асяродку не развіты, такая колькасць аўтарскіх прадажаў — дубнара.

— Я шмат займаюся выканальніцкімі працамі і выкаладаў у каледжы імя Глебава. Але мне падобна тое, што робіць зараз “Белгэзрамбанк”: напрыклад, такіх падзеяў як “Арт-Мінск”, “Восенскі салон”. Вельмі добра, што з’яўляюцца новае галерэі, якія спрабуюць развіваць рынак, што знаходзіцца пакуль у стадыі праекта. На мой погляд, такое стагнавацца спалучана з эканамічнай сітуацыяй: як правіла, купіць твор мастацтва — не кожнаму па кішкі. Аднак ёсць і другі фактар — культура народа. У Скандывавій прадае мастацтва ў кватэры, у жылльм доме — у гэтыя частка культуры, якія ўвайшлі ў эмацыянальнае жыццё чалавека. У нас жа мастацтва — не тое, чым жывуць людзі.

Тым не менш, Аляксандр Сакалоў упэўнены, што развіваць культуру і візуальную нагляджанасць чалавека, — распавядае пра сваю відомую працу дзе

якого габой, скрыпка, альт і кантрабас, Aquarelle Quartet — калектыў не проста прафесійны і талентавы музыкантаў, у яго аб’яднаныя лабарэты і дыпламанты розных конкурсаў і выкалматы Акадэміі музыкі: Кацярына Пукст, Сяргей Тумарыч, Аляксандра Бутэвіч і Аляксандр Коўбан. Не першы раз кватэра выступала з прадстаўнічым жанру папулярнай музыкі — быў вокал з групай І.Морэ, а жаночая палова калектыву ў складзе аркестру паіра і з сусветнымі легендамі рок-музыкі — групамі Manowar і Scorpions.

Для свайго сумеснага канцэрта Юрый Селязнёў і Aquarelle Quartet напярэдні Дня ўсіх закаханых падаралі романтичныя творы: часткова аўтарскія кампазіцыі спявака — назву канцэрта, дарчы, дала яго песня “Научи меня летать”, другую палову складалі сусветныя гіты з рэпертура Стыва, Фрэнка Сінатры, “Акіна Эльзы”, Мікалая Наскова, Адріяна Чэлентана і гэтак далей. Аранжыроўкаў, створаных Кацярынай Пукст, паславаў і гэтым творам, і насчынаваў густоу вакалу Юрыя Селязнёва: габой, скрыпка, перкусія, гітара з рэвелем, вакал — усё сышлося. Таксама ў выкананні Aquarelle Quartet гучалі інструментальныя творы, якія адпавядалі заўважнай рамантичнай тэме.

Ішчы твора Аляксандр Сакалоў — “Сэрца” ўсталявана пера ІРПШ кардыялоў, на вуліцы Розы Люксембург, а пазней яго копія — у Лондане, у Санкт-Пецярбургу з’ехала “Перакуленая фігура”, але ўсёго кепскаму адну — дзве скульптуры ў год.

Мастак зазначае, што, на жаль, пакуль артырынак у нашым асяродку не развіты, такая колькасць аўтарскіх прадажаў — дубнара.

— Я шмат займаюся выканальніцкімі працамі і выкаладаў у каледжы імя Глебава. Але мне падобна тое, што робіць зараз “Белгэзрамбанк”: напрыклад, такіх падзеяў як “Арт-Мінск”, “Восенскі салон”. Вельмі добра, што з’яўляюцца новае галерэі, якія спрабуюць развіваць рынак, што знаходзіцца пакуль у стадыі праекта. На мой погляд, такое стагнавацца спалучана з эканамічнай сітуацыяй: як правіла, купіць твор мастацтва — не кожнаму па кішкі. Аднак ёсць і другі фактар — культура народа. У Скандывавій прадае мастацтва ў кватэры, у жылльм доме — у гэтыя частка культуры, якія ўвайшлі ў эмацыянальнае жыццё чалавека. У нас жа мастацтва — не тое, чым жывуць людзі.

Тым не менш, Аляксандр Сакалоў упэўнены, што развіваць культуру і візуальную нагляджанасць чалавека, — распавядае пра сваю відомую працу дзе

якого габой, скрыпка, альт і кантрабас, Aquarelle Quartet — калектыў не проста прафесійны і талентавы музыкантаў, у яго аб’яднаныя лабарэты і дыпламанты розных конкурсаў і выкалматы Акадэміі музыкі: Кацярына Пукст, Сяргей Тумарыч, Аляксандра Бутэвіч і Аляксандр Коўбан. Не першы раз кватэра выступала з прадстаўнічым жанру папулярнай музыкі — быў вокал з групай І.Морэ, а жаночая палова калектыву ў складзе аркестру паіра і з сусветнымі легендамі рок-музыкі — групамі Manowar і Scorpions.

Для свайго сумеснага канцэрта Юрый Селязнёў і Aquarelle Quartet напярэдні Дня ўсіх закаханых падаралі романтичныя творы: часткова аўтарскія кампазіцыі спявака — назву канцэрта, дарчы, дала яго песня “Научи меня летать”, другую палову складалі сусветныя гіты з рэпертура Стыва, Фрэнка Сінатры, “Акіна Эльзы”, Мікалая Наскова, Адріяна Чэлентана і гэтак далей. Аранжыроўкаў, створаных Кацярынай Пукст, паславаў і гэтым творам, і насчынаваў густоу вакалу Юрыя Селязнёва: габой, скрыпка, перкусія, гітара з рэвелем, вакал — усё сышлося. Таксама ў выкананні Aquarelle Quartet гучалі інструментальныя творы, якія адпавядалі заўважнай рамантичнай тэме.

Ішчы твора Аляксандр Сакалоў — “Сэрца” ўсталявана пера ІРПШ кардыялоў, на вуліцы Розы Люксембург, а пазней яго копія — у Лондане, у Санкт-Пецярбургу з’ехала “Перакуленая фігура”, але ўсёго кепскаму адну — дзве скульптуры ў год.

Мастак зазначае, што, на жаль, пакуль артырынак у нашым асяродку не развіты, такая колькасць аўтарскіх пра

Даўно заўважыў, што ў Гродзенскім абласным метадычным цэнтры народнай творчасці на дробязі не разменьваюцца, а займаюцца збольшага праектамі маштабнамі і доўгатэрміновымі. Вось і на гэты раз з установы прыйшла інфармацыя пра конкурс на лепшую назву габелена. А габелен — няпросты. Ткачыхі Алена Шунейка і Юлія Барадзіна днямі заклалі першую нітку будучага ўнікальнага габелена, прымеркаванага да 75-годдзя Вялікай Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне. Прайшоў пэўны час. Нават незавершаная работа ўражае.

Яўген РАГІН

Вось што пішуць далей метадысты з Гродна: *“Маштабнае палатно, аздобленае традыцыйным арнамантам, ахопіць адразу некалькі тэм і сюжэтаў. У цэнтры кампазіцыі — вобраз маці Беларусі. У ніжняй частцы габелена — замалёўкі ваенных гадоў, пасярэдзіне — будні гараджан і сельскіх жыхароў, уверсе — панарама беларускіх гарадоў. Не стае толькі гунай назвы...”* Вось пра назву і гаворка. У абласным метадычным асяцяюць, што лепшы ідэя ўвойдзе ў гісторыю. Заяўка — сур’ёзная. Варта паварушыць мазгавымі звільнамі. Так, прыдуманне назваў (пішу пра гэта пастаянна) — справа не з лёгкіх. Але ўсе вы — творцы. Дзейнічайце! Прапановы прымаюцца да 9 сакавіка ў каментарыях пад постамаў сацыяльных сетках з пазнакай “габелен”. Пераможцу каюць прызы! Усе кантакты для дадатковай інфармацыі — на сайце **Гродзенскага** абласнога метадычнага цэнтры. “К” паведаміць пра вынікі конкурсу.

Не паспеў я разабрацца з габеленавай навіной, як атрымаў да яе важкае дапаўненне ад рэдактара ГАМЦНТ Алы Бялькевіч. Вось пра што яна распавядае: *“Аўтарам эскіза сімвалічнага габелена з’яўляецца прафесар кафедры гісторыі і тэорыі мастацтваў Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Яўген Шунейка. Яго сястра Алена — метадыст выставачнай залы абласнога метадычнага цэнтры — адна з аўтарак будучага твора. Гаворка тут не пра сямейны дует, а пра трыя. У сваю час на творчыя справы патхніў дачку і сына бацька — мастак-тэкстыльчык Фелікс Антонавіч Шунейка (1917 — 2006). Юлія Барадзіна — малады*

Эскіз гродзенскага габелена, які пакуль не мае назвы...

...і яго аўтар — Яўген Шунейка.

Назва для габелена

метадыст, пераёмніца ткацкага рамяства. Так што праца выконваецца “ў чатыры рукі”.

Гарадзенцы задалі скразную тэму сённяшняга агляду: маштабнасць мыслення, грандыёзнасць стварэння. Ну і пра назвы пагаворым.

Родная мова, а дакладней, павага да яе — гэта таксама маштабна і грандыёзна. Адыходзячы тыдзень быў прысвечаны нашай мове ў **Брэсцкай** цэнтральнай гарадской бібліятэцы імя Аляксандра Пушкіна (цікава, у Расіі ёсць бібліятэкі імя Коласа ці Купалы?). За наша роднае шчыравалі тэатр моды з сярэдняй школы № 1; берасцейскія рамеснікі, што ладзілі майстар-класы; кулінары, што здзіўлялі стравамі і рэцэптамі па-беларуску (усё гэта называлася гасцрафэст — ацаніце назву); бібліятэкары, што прыдумалі інтрыгуючы квэст; арганізатары бібліятэчнага ляднага тэатра “Юнацтва”, аўтарскага тэатра Волгі Сандрыкавай, батлейкі школы № 33. А ў выніку атрымалася яскравая феерыя шанавання нашай літары “ў”. І нічога залішняга, і ніякіх пустых агульных словаў. Здымаю капялюш перад берасцейскай бібліятэкарай.

Мерапрыемствы, прысвечаныя Дню роднай мовы правялі ў гарадской бібліятэцы № 4 **Слоніма**.

Працягвае здзіўляць **Бабруйск**. А дакладней — палац мастацтваў гэтага горада. Загальчак аддзела мастацкай творчасці ўстановы Наталля Кулікова разам з калегамі арганізавала ў цэнтральнай дзіцячай бібліятэцы імя Аркадзя Гайдара майстар-клас па ваянні воўны. Школьніцаў вучыла майстрыха Алена Пшанцава. Разам яны стваралі аб’ёмныя цацкі. Гэта вам не экібана, гэта — наша, роднае. З **Бабруйскага** палаца прыйшло апошнімі днямі яшчэ шэсць(!)

Маленькія беларусы з Алексшыцаў.

навін: пра канцэрт у санаторыі “Вясёлка”, пра пераканаўчую перамогу салістак узорнага тэатра песні “Шына-най” на міжнародным фэсце “Скары сэнну” ў Кіеве, пра здаровы лад жыцця, пра выставу мастакоў і майстроў дэкаратывна-прыкладнага мастацтва “Бабруйскія матывы”, пра Дзень закаханых і пра выставу работ майстра вышэйкі стужкамі Алены Паляковай. Вось гэта, я разумею, маштабы.

І хацеў бы каго пакрытыкаваць за кельскія назвы праектаў, ды пакуль не выпадае. Спрэс — знаходкі. Вось, да прыкладу, фестываль “Дастукацца да нябёсаў”, які прайшоў у **Баранавічах**. Музычная акцыя, як піша Марына Валасар, — хрысціянская і ладзіцца дзвяцят раз. З пэўнага часу фэст збірае моладзь Беларусі на збірае Баранавіцкага Дома культуры тэкстыльчыцаў. *“Чаму мы не робім мерапрыемства ў царкве? У ДК чалавек не мае псіхалагічных бар’ераў. А далей няхай Бог робіць сваё. Мы — толькі маленькая пясчанка ў гэтай справе”, — заўважыў арганізатар фестывалю ксёндз Павел Рудзьман.* Усё правільна, на вялікіх справы зольныя толькі сціплыя людзі.

“Шына-най” з Бабруйска — уладальнік Гран-пры.

Морынская “залатыя рыбка”.

Раю пакаштаваць яшчэ адну назву: “Ад прашчур — да зор”. Наш сябар Андрэй Струнчанка, намеснік дырэктара **Віцебскага** АМЦНТ, паведамляе: *“Пад такой назвай у Расонах прайшоў трынаццаці абласны агляд-конкурс фальклорнага мастацтвава дзіцей і моладзі. Удзельнікамі яго сталі больш за 300 выканаўцаў і салістаў гуртоў з абласці. Гран-пры атрымаў заслужаны аматарскі калектыў Рэспублікі Беларусь — узорны гурт “Сунічкі” з Лепельскага раёна”.*

І яшчэ назва — “Маленькі Беларусам пра вялікую Беларусь”. Гаворка, пішуць загалчак **Алексшыцкай** сельскай бібліятэкі (Бераставіцкі раён) Волгі Барысевіч і бібліятэкар Зоя Хлебнікава, пра крязаўчую вандрэўку. Дзеці даведаліся пра тое, што вырабляюць мясцовыя прадпрыемствы, адгадалі крыжаванку пра сваю малую радзіму, чыталі вершы пра Беларусь і Бераставіц. Хтосьці скажа: шараговае мерапрыемства. Магу палічыць, бо неаднараўна сачыў за прахай Зоі Хлебнікавай і перакананы, што ў маленькай сельскай установе здзяйсняюцца вялікія сур’ёзныя справы.

Навіны адным радком, бо вельмі вялікая пошта сёння (ніяк не вызначу, якая тут існуе заканамернасць); відэль, хуткая вясна натхняе.

Удзельнікі мастацкага аддзялення **Пагранічнага** філіяла **Бераставіцкай** ДШМ сталі пераможцамі міжнароднага інтэрнэт-конкурсу Digi-talenty у рамках польскага праекта “Калейдаскоп талентаў”.

На **Ваўкавышчыне** стартаваў раённы агляд-конкурс “Беларусь — мая песня”.

З 13 лютага па 4 красавіка ў **Нацыянальным** цэнтры мастацкай творчасці дзіцей і моладзі адбываецца рэспубліканская выстава-конкурс мастацкіх праектаў “Дзеці і авангард”.

У **Беліцкім** ДК правялі раённы конкурс (Лідчына) традыцыйных страў “Спазнай смак сваёй кухні”.

Метадыст з **Іўеўскага** цэнтры культуры і вольнага часу Святлана Лугіна паша пра раённы агляд фальклору “Жывой крыніцы галасы”. А калыжанка Лугінай Волга Аўдзевіч распавядае пра брэндавае свята “**Морынская** залатая рыбка”. У **Ашмянках** прайшоў конкурс патрыятычнай песні “Сэрца зямлі маёй”.

Адкрыты фестываль-конкурс юных выканаўцаў эстраднай песні адбыўся ў **Дзяржынскім** гарадскім Доме культуры.

У першай **Дзятлаўскай** школе з ініцыятывы цэнтры культуры і народнай творчасці школьнікі сустрэліся з удзельнікамі народнага хору ветэранаў працы пад кіраўніцтвам Таццяны Шостка.

І напрыканцы — інфармацыя ад нашага сталага аўтара Таццяны Бычанок — супрацоўніцы **Савецкага** раённага аддзела па надзвычайных сітуацыях Мінска. Яна піша, што адны дзень грамадзянскай абароны адзначаецца і сакавіка. Падзея адбываецца ў рамках акцыі “Дзень бяспекі. Увага ўсім!” да 30 сакавіка. Гаворка пра тое, што цягам месяца ладзіцца мерапрыемства па вывучэнні сістэмы папярэджання і ліквідацыі надзвычайных сітуацый. Хто, да прыкладу, ведае, як карыстацца вогнетушыцелем? Давайце згадаем тое, чаму нас пастаянна вучаць. Ад месца пажару з вогнетушыцелем трэба працаваць на адлегласці 2 метры, бо даўжыня струі — 3 — 4,5 метры. Зрываецца пломба. Дастаецца чака. Распыляльнік шланга накіроўваецца на пажар з наветранага боку. Ачаг пажару ў нішы варта тушыць зверху ўніз. Галадзёда — таксама прычына шматлікіх бедстваў. І наступныя парадкі будуць карысныя не толькі сталым людзям, але і маладым. Не палымайце высокую ногі і не трымайце рукі ў кішэнях. Крыху згібайце ногі ў каленях, а корпус трохі нахіляйце наперад. На скурныя падшвы неабходна наклеіць гумавыя. І вельмі важна ўмець правільна падзець. Мышыны павінны быць максімальна напружанымі, пры падзенні трэба сціскацца ў камкі. Амартызацыя цела захаве вас ад сур’ёзных траўм.

Беражыце сябе, шануюныя. Сустрэнемся праз тыдзень!

“Пан Мечык, навучыце!”

Цэнтральная фігура гэтага артыкула — самабытны музыка з Арэхаўкі Мечыслаў Багдановіч. Самародак. Асоба.

Напісаць гэты матэрыял мяне падштурхнула пісьмо ад скульптара Уладзіміра Церабуна: “Браты Багдановічы былі вядомымі музыкамі на Сморгоншчыне ў пасляваенны час. Памятаю, як яны гралі на вяселлі ў маёй сястры. Аднаногі акардэаніст Мечык адначасова падыгрываў на невяліччай дудцы. Музыка вельмі па-майстэрск рухаў губамі, у выніку мелодыя прыгожа злілася з акардэонам. Усё гэта давала эмоцыі. А побач з Мечыкам — яго меншы брат Зыгмунд — на самаробных цымбалах. І атрымлівалася вельмі арганічна, гучна, жыва, гарэзліва... Мне гэта вельмі запомнілася, хоць я на той час быў яшчэ малым хлопцом”.

ДЫНАСТЫЯ

І я стала раскручваць шкатулку клубок, вывучаць невядомы пакуль мне брэнд самабытных музыкаў Багдановіча (менавіта так іх звалі ў народзе)...

Бацька Мечыка і Зыгмунда прыхаў на Сморгоншчыну ў пачатку 20-х гадоў мінулага стагоддзя. “Дагэтуль ён жыў у Рызе і быў капельмайстрам Рыжскага ваеннага аркестра, — удакладняе Галіна Іванова, дачка Мечыслава Багдановіча. — Граў практычна на ўсіх інструментах, многія з іх прывёз з сабой. Пасяліўся на хутары Бабялужа паблізу Дзевятнёў. Яго дальняя сваячка пасватала дзёда Пешо да ўдавы з трыма дзецьмі. У Лісічыне жанчына мела сваю хату, зямлю, лес. І яны ажаніліся. Дзед быў прыгожым, імпазантным, бабуля зусім прастай знешнасці. Нарэдзілі яшчэ траіх дзяцей — дваіх сыноў, якія сталі вядомымі музыкамі, і дачку Стасю. Мечыслаў нарадзіўся ў 1923 годзе, Зыгмунд — у 1926.

Дзед хлопцаў музыкаў не вучыў. Самі вучыліся. І рана сталі граць на вяселлях. Мой бацька — з дванаццаці гадоў. Пакуль не прыйшлі немцы...”

У час вайны Стася Багдановіч — партызанка. Мечык працаваў на чыгуны ў Маладзечна — сцэпшычкікам у допо. Хлопец таксама дапамагаў партызанам. Аднойчы на таварняку ён ехаў дадому. Не даязджаючы да Гавусяў, саскочыў з цягніка, але няўдала. Трапіў пад кола, і яму адрэзала нагу па шыкалатку. З паўгода знаходзіўся ў шпіталі ў Вільні. Двойчы яму рабілі аперацыю (віной усяму — гантра, рана ніяк не хацела загойвацца), нагу адрэзалі практычна да калена.

З 1939 года Мечык сустракаўся з машолянскай дзяўчынай Яніай. Яны збіраліся пабрацца шлюбам, але строгаму Янінінаму бацьку будучы зяць быў не па душы. Маўляў, які з яго муж, з музыкі наогул хлеб невялікі...

Яніа праведвала свайго Мечыка практычна кожную выхадня (чым моцна гнявіла бацьку) — выходзі-

ла ў суботу позна вечарам, усю ноч ішла, раніцай у нядзелю была ў шпіталі.

— Янечка, што з намі будзе? — шаптаў пакалечаны хлопец.

— Як дамаўляліся, так і будзе, — упэўнена адказвала дзяўчына.

Напрыканцы 1944 года Мечык вярнуўся дадому. Хутка маладыя сталі жыць разам. У 1946-м нарадзіўся хлопчык, якога назвалі ў гонар дзёда-музыкі — Пятром. Пасля дзве дачкі — Леакадзія і Галіна.

НАРАСХВАТ

Стася, якая была ў партызанах, з вайны не вярнулася. Аднойчы немцы прыходзілі да Багдановічаў у Лісічына. Шукалі дзяўчыну. Яна забяла дадому ненадоўга (відаць, нехта паведміў пра гэта немцам). Схавалася ў адрыве з саломай, віламі немцы ператыкалі тую салому, нават парнілі дзяўчыне шчаку, але яна сцяпела і засталася незаўважанай. Маці і братоў паставілі пад хлест — страшылі, што расстраляюць, калі не скажучы, дзе Стася. Нікога не даведліся. Але жыць пакінулі. Сястра вярнулася да партызанаў і хутка загінула. Дзе пахавана, ніхто не ведае.

Пасля вайны браты Багдановічы сталі граць на вяселлях. Мечык — на акардэоне, Зыгмунд — на цымбалах. Калі гралі Багдановічы, уся акрута збіралася іх паслухаць і патанчыць.

“Музыканты Багдановічы былі сапраўды нарасхват, — згадвае Ірына, нявестка Мечыслава Багдановіча. — Гралі на вяселлях не толькі ў Сморгонскім раёне, але і ў Ашмянскім, Астравешкім, Маладзечненскім... У Вільнюс ездзілі, у Брест... Замаўлялі іх загалды, не менш чым за месяц”.

З МУЗЫКІ — НЕБЛАГІ КАВАЛАК ХЛЕБА

З музыкі хлеб невялікі? Народная мудрасць так сцвярджае. Але ж у любой справе бываюць выключэнні. І музыкі Багдановічы былі вельмі выключэннем.

Прыватная школа гарманістаў

Маэстра Мечык Багдановіч на фота Анатоля К्लешчука.

“Для мяне то з грання быў у свой час неблагі кавалак хлеба. І хату адбудоваў, і дзяцей вучыў, — сцвярджаў 69-гадовы Мечык Багдановіч. — Увогуле, раней жа наша музыка была ў модзе. Цяпер, гадоў дваццаць ужо, ніхто акардэаніста граць вясельце не запрашае. Падавай ім ансамблі, трукаці над вухам і што найгучней. Фось тады будзе эфект. А не сапраўднае вясельце, якое перадавалася нам з пакалення ў пакаленне са сваімі абрадамі і традыцыямі. Можна, дасць Бог, вернецца калі і мода на гармонік. Унукі і праўнікі такога дачакаюцца, я ўпэўнены”.

У 1993 годзе акардэаніста Мечыка не стала. У 2009 памёр яго сын Пеша. ...Мечык меў выключны музычны слых. Пачуе мелодыю — і тут жа перадаць яе на інструменце. Граў на клавійных, акардэоне і баяне. Нотнай граматай таксама валодаў. Пачаў яе спасцігаць у даволі сталым узросце. Вучыў дзяцей граць на акардэоне.

Сярод вучняў Мечыслава Багдановіча — Уладзімір Кабак, цыпер яму 71 год, а на вучобу “да Багдана” ён трапіў у 12-гадовым узросце. “Мой тата ў дзяцінстве марыў стаць музыкам, але бацькі не падтрымалі яго. Таму ён вельмі хацеў, каб

я навучыўся граць на акардэоне, — распавядае Уладзімір Кабак. — Купіў мне інструмент, і мы накіраваліся ў Лісічына. Там ён мяне і пакінуў. Дом у музыкі быў малы. Дзяцей сваіх тое ды яшчэ я. Спалі на гарышчы ў прыбудове, на сене. Усе дзеці разам. І гулялі разам, і кароў пасвілі. Усё лета, на працягу тыдня, я жыў у Багдановічаў, а на выхадні ездзіў на сваім дамскім веласіпедзе дадому ў Вострава (гэта кіламетраў з пятнаццаць). Настаўнік мяне музыкай не муштравалі, ён наогул быў вельмі добрым, спакойным чалавекам, нястрогім. Вучыў полькам, вальсу, факстроту — таму, што звычайна гралі на вясковых танцах і вясельях. Не па нотах. Прапаноўваў і на трубы паспрабаваць граць. Але ў мяне не атрымлівалася — нарта інструмент казытаў у роце. А на акардэоне я патроху граць навучыўся. Тама цешыў сваіх дамашніх музыкай, і дзесямі на вуліцы танцы арганізоўваў”.

Дарэчы, на вяселлі ва Уладзіміра Кабака гралі менавіта “Багданы”. Па асабістых падліках Мечыслава Багдановіча, ён меў каля 200 вучняў. Дачка Галіна ўспамінае, што кожнае лета хлопцы жылі ў іх дома. Часам па восем — дзевяць адразу. Яны разам з дзецьмі

Мечыка пекатам спалі на сене. У якасці аплаты настаўніку — зерне, мука, часам дзеці дапамагалі па гаспадарцы. Дзяўчат у вучаніцы Мечык да сядзе не браў, нават дачок і ўнучку не стаў вучыць. Чатырохгадовая ўнучка Алёна сазілася і самастойна ўтаймоўвала маленькі гармонік, які дзед Мечык сам ёй падарыў. “До рыпашы” — казаў, калі “ігра” дзяўчынка яму надакучвала.

Прыпомніла Галіна Мечыславаўна анекдатычны выпадак канонт аднаго сталага “вучня”. Да яе саракагадовага бацька прыхаў мужчына з Астравеччыны гадоў шасцідзесяці.

— Пан Мечык, надта хачу граць на гармоніку. Навучыце?

— Запозна ўжо, мусіць, — пачуў у адказ.

— Ну, тады прабачце, — і выйшаў з хаты.

На наступны дзень раніцай — зноў з’явіўся.

— Учора вы казалі, што запозна. Дык я сёння раней прыхаў...

Як выкруціўся бацька з сітуацыі, дачка не помніць. Але больш гэты чалавек не прыязджаў.

ДРУЖБА ДВУХ МЭТРАЎ

Дом у Мечыка Багдановіча часта бываў Аляксандр Дзюрга, стваральнік першага ў Беларусі цымбальнага аркестра. Ірына Іванова згадвае, як немалады ўжо, зухаваченкі, але вельмі рухавы Аляксандр Анісімавіч на сваёй старонкай “дамачыцы” прыязджаў са Сморгоні ў Арэхаўку. Пані Яніна, жонка Мечыка, моцна баянжылася, калі галантны Дзюрга ёй цалаваў у руку.

Дарэчы, між сабой музыка і размаўляў часцей за ўсё па-польску. Агульных тэм і спраў у іх было няма. Аляксандр Дзюрга запісаў на магнітафон, як грае самабытны музыка. Як вядома, маэстра шмат ездзіў па вёсках, запісаў мелодыі, якія пазней апрацоўваў і ўводзіў у рэпертуар цымбальнага аркестра.

А яшчэ ён часта прывозіў Мечыку ў рамонт музычныя інструменты. Цымбалы, скрыпкі, домры, акардэоны... Дарэчы, у Мечыслава былі акардэоны, якія ён сам рабіў, да-

кладней, збіраў з некалькіх старых.

Сярод нешматлікіх фотаздымкаў Мечыка Багдановіча, якія захоўвае нявестка Ірына, ёсць два фота, зробленыя Аляксандрам Дзюргам. Бацька з сынам Пешем выступаюць на сцэне Дома культуры. У 60 — 70-ыя гады мінулага стагоддзя яны не толькі гралі на вясельях, але і часта ўдзельнічалі ў розных аглядах-конкурсах мастацкай самадзейнасці, у традыцыйным штогадовым свяце песні і працы, галоўным арганізатарам якога быў Аляксандр Дзюрга. У Галіны ёсць здымак бацькі, зроблены Дзюргам менавіта на гэтым свяце.

Дачка Зыгмунда на той час грала ў цымбальным аркестры Дзюргі на скрыпцы, займалася ў музычнай школе. Іра скончыла музычную вучэльню і кансерваторыю. Грала ў Беларускаму дзяржаўным харэаграфічным ансамблі “Харошкі”, а пасля выклалала ў акадэміі музыкі. Літаральна летась, у 65-гадовым узросце, пайшла ў адпачынак. Яе малодшая сястра таксама скрыпачка, выйшла замуж у Ірданію. І сын — музыка, жыве ў Францыі.

Усе тры хлопцы Пеші маюць музычныя здольнасці, але ў музыку не пайшлі. З шасці ўнукаў Мечыка толькі дачка Галі стала прафесійнай скрыпачкай. Грае таксама на акардэоне, баяне, фартэпіяна, гітары. Алёна Шыдук збярэў веку выкладае скрыпку ў Сольскай школе мастацтваў. Уздзельніча тры камернай музыкі “Unison”. Гэты калектыў можна часта сустраць на імпрэзах, што ладзіцца ў музеі-сядзібе Міхала Клеафаса Агінскага.

У 80-я гады сталага музыку час ад часу можна было ўбачыць на розных канцэртных пляцоўках Сморгоні. Зусім нечаканай аказалася публікацыя ў часопісе “Беларусь” (№ 11 1989 год). Вярнікі фотаздымак, які зрабіў вядомы фотамастак Анатоль Кляшчук. Побач з фота ён змясціў адкрыты ліст да Мечыслава Багдановіча: “Добры дзень Вам, Маэстра! Не ведаю, як вас завуць і як скаляў Ваш лёс. Адно ведаю, што Вы — смаргонскі, бо сустрэў Вас у калаўроце мстачкоўскага кіршаў. Наўрад ці Вы заўважылі мяне ў натоўпе тых, хто стаяў каля Вас і плакаў ад Вашай музыкі. А Вы ігралі і ігралі, забывшыся, мусіць, пра ўсё на свеце, і так хораша рабілася на душы, нібы пасля споведзі, і ўспаміналася далёкае дзяцінства і адзін чалавек, вельмі падобны на Вас... Вы нагадалі мне маю маленькую радзіму і далі сапраўдную радзіму ўспомінчы пра яе мужнасць, высакароднасць і нязломны дух. Дзякуй Вам”.

Галіна АНТОНАВА
Смаргонь

Гранітныя прыступкі лесвіцы (у будынку старой архітэктуры былога рэдакцыйнага корпуса Дома друку) да нашага холдынга, што знаходзіцца на чацвёртым паверсе, паляхоаюць сваёй стромкасцю многіх. Прынамсі, пару перапынкаў, каб аддыхацца, той-сёй робіць. Яўген Сахута ўзняўся да нас з лёгкасцю, у добрым тэмпе і без задзішкі з адпачынкамі. Гонкі, высокі, жыццядарасны. На 75, словам, ну ніяк не выглядае. З фізічных здольнасцяў і пачалі гутарку.

Яўген РАГІН

— Яўген Міхайлавіч, колькі кіламетраў можае адолець без пералыху?

— 15 кіламетраў прайшоў падчас апошняй вандроўкі па нашых вёсках.

— Больш чым ухвальна! Я быў некалькі разоў сведкам таго, як вы “скануеце” паселішчы і падворкі, абыходзячы ўсіх жыхароў. Якую мэту ставіце пры гэтым?

— Я найперш навуковец — далейшы ў галіне традыцыйнай культуры і народных рамёстваў. Так, беларуская вёска — у заняпадзе. Прычым, у інтэнсіўным. Аднак, яна працягвае заставацца захавальніцай традыцый, у тым ліку і рамесніцкіх, мастацкіх. Хоць за апошнія гады шмат чаго зніклі, а тэрыторыя пераважна занатаваць, засведчыць, захаваць. Вандруеш, згадваеш, што быў васьмь гадоў у гэтай вёсцы гадоў трыццаць таму і што змянілася ўсё страшэнна. І народу паменела, і пэўныя паселішчы ўвогуле зніклі. А тыя, што жывуць, — дажываюць. Аграгарадкі праблему не вырашаюць. Люд там — прыезджы, у асноўным абыякавы да мясцовай традыцыі. І самі аграгарадкі ў этнаграфічным, мастацкім плане — нецікавыя: стандартныя пабудовы стаяць радочкам сярэд голыха поля. Калі б там майстрыха ці майстар апынуліся, дык наўрад ці іх пацягнула б на творчасць.

— Тут для мяне вельмі важны момант ёсць. З чаго творчасць нараджаецца, нагненне. Выйшаў чалавек на падворак, побач — лес, рака, узгоркі. Ад усёй гэтай прыгажосці крылы вырастаюць у чалавека, сніваюць яму хочаша, справу сваю выконваць не дзеля адчапнога, а з усведманнем таго, што кожны рух сакеры, касы, рэза, ганчарнага круга і кроснаў павінен радаць прыносіць... І ўсё гэта ад усведмання таго, на якой зямлі ён жыве...

— Так, усё ад разумення таго, што тут ён вырае, свядома пераніў ад продкаў традыцыі, якія ў яго ў крыві. Ён жыве тут, працуе і працягвае рабіць тое, што рабілі яго продкі. Вядома ж, з чаго песня нараджаецца, з таго і рамяство прарастае.

— Што і калі вас, Яўген Міхайлавіч, уразіла ў традыцыйнай беларускай культуры? У дзяцінстве гэта адбылося, у юнацтве ці ў сталым узросце?

— Вядзецца, мне часта такое пытанне задаюць. Асобныя дзеянні культуры згадваюць, што нарадзіліся яны ў песенных вёсках, у асяроддзі здатных таленавітых майстроў... А ў мяне гэтага не было. Мая Стаўбюшчына, дзякуючы транспартным камунікацыям, жыла досыць цывілізавана. І песня не спявалі, і майстроў не было. Але — загалка прыроды... Яшчэ ў школе зацікавіўся творчасцю выскových людзей. Альбомы былі, але па рускіх народных рамёствах, па ўкраінскіх, польскіх. А па беларускіх — не было. Нават

думка тады ўзнікла: гэтак трэба ж так пашэнціла тут нарадзіцца. Потым у старшых класах, у інстытуце сталі трапляцца на вочы не тыя шыкоўныя рамёствы, раскручаныя расянямі, а нашы тканяны і вышываныя ручнікі. Раней на іх увагі не звяртаў — звычайна рэч. Мы так на сэрца не зважаем, пакуль яно не забаліць. Тое ж і тут. Пра беларускія рамёствы мы нічога не ведалі, бо на гэту тэму ніводнай кніжкі не было. Праўда, фалькларысты штосьці пачалі рабіць. Вось я і зацікавіўся тэмай, пачаў адшукваць звесткі і пра тыя рамёствы, на якія даўно забыліся. А музеі нашы тады ігнаравалі народную культуру.

— Калі гэта было?

— 1970-я гады... Дык вось, пачаў цікавіцца і адкрыў цэлую Атлантыду. З тых часоў і пачалася мая актыўная даследчыцкая дзейнасць. Пасля Віцебскага педагагічнага інстытута паступіў у Інстытут мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору Нацыянальнай акадэміі навук, дзе скончыў аспірантуру, выйшаў на працу і да сённяшніх дзён працую.

— Мы часта паўтараем слова “традыцыя”. Якія коды для беларускай нацыі крыюцца ў гэтым паняцці і як іх выкарыстоўваць трэба?

— Па-першае, самі майстры над гэтым не задумваюцца, бо проста працуюць ад душы. А для нацыі ўвогуле — гэта падмурак, доказ таго, што повязі паміж пакаленнямі — неперарывныя.

— Ганчар робіць глечык для продажу, але робіць яго прыгожым. Значыць, задумваецца над тым, што гэтай прыгажосці яго навучыў продкаў...

— Наконт продажу. Далёка не ўсе нашы рамёствы выходзілі на рынак. Ганчарства — так, часткова — лозапляценне. А большасць мастацкіх промыслаў, якімі мы

“Далёка не ўсе нашы рамёствы выходзілі на рынак. Ганчарства — так, часткова — лозапляценне. А большасць мастацкіх промыслаў, якімі мы цяпер ганарымся — гэта была хатняя творчасць, прызначаная пераважна, як жауць, для душы.”

цяпер ганарымся — гэта была хатняя творчасць, прызначаная пераважна, як жауць, для душы, для аздаблення інтэр’ера свайго жылля...

— Для стварэння пасагу.

— А як жа ж. Вялікі раздзел традыцыйных рамёстваў — народныя мастацкі тэкстыль. Гэта ўсё жаночыя рамёствы. Таму ёсць уе падставы казаць тут пра мастацтва. Мужчынскі клопат — ганчарства, кавальства, разьбярства больш рацыяналізму ўтрымліваюць. І такая практычнасць — апраўданая. І гэта правільна, бо неабходнасць рамёстваў дыктавалася бытавымі патрэбамі. Таму доктарыгўнасьць, мастацкасць тут — на другі план адыходзілі, а маглі і ўвогуле адсутнічаць. А ў жаночых рамёствах — ткацтва, вышыўчы, карункапляценні —

Нарадзіцца пад кроснамі

Навукоўцу, доктару мастацтвазнаўства, прафесару, старшыні Беларускага саюза майстроў народнай творчасці Яўгену Сахуту споўнілася 75!

Фота з архіва Яўгена Сахуты

нават не ведаеш, што на першы план ставіць, а што на другі. Традыцыйнае святочнае алзенне ці тыя ж абрадавыя ручнікі ўтрымліваюць шматлікія паняцці, звязаныя з адносінмі да жыцця, прыроды. І так усё зашыфравана, што адгадаць сэнна цяжкавата.

— Нават калі не расшыфруеце, а проста карыстаецеся, любіце і любім, коды, я ўпэўнены, працуюць.

— Безумоўна, працуюць. Да канца XIX стагоддзя (нават і па

што скажаце пра адаптацыю традыцыі да сённяшніх часі? Як ставіцеся да джынсаў, падпярэзаных тканым поясам? Такіх модалікаў можна пабачыць усё часцей.

— Саламяны капялош — таксама стаў папулярным. І вышываная сарочка, якую мы памылкова называем вышыванкай, — рэч распаўсюджаная. І гэта цудоўна! Нават калі на той сарочцы будзе не вышываны арнамент, а прынтаваны, штამпаваны. Але знешні выгляд яго — традыцыйны. Глядзіш, малодцы чалавек і зацікавіцца: а што гэта можа абазначаць. Я да такой моды стаўлюся вельмі станоўча. Хоць ёсць, ведаю, і скептыкі. Дык у свой час і “Песняроў” папяркалі за “здэкі” над фальклорам. Абсалютна тая ж сітуацыя. Аднак менавіта “Песняры” ўзнялі наш фальклор на усветны ўзровень! Інтэрпрэтацыя на сучасным узроўні — з’ява нармальна. Цяпер мы можам ганарыцца і нашымі майстрамі. Днямі статус немагчымага культурнага спадчыны прысвоілі беларускаму саломкапляценню. Будзем спрабаваць, каб яго і UNESCO прызнала. Гэта ж наш нацыянальны брэнд. Такіх узораў нідзе больш няма, хоць з саломкай працуюць паўсоль, дзе злакавыя вырошчваюцца. У нас — зусім іншы ўзровень і характар вырабаў.

— Давіце, Яўген Міхайлавіч, вернемся да вышыванкі. Што тут не так з назвай?

— “Вышыванка” — назва ўкраінская. У нас — вышываная сарочка.

— У 1960-х, памятаю дзіця, мужчыны вышывалі ўкраінскія налікі ды яшчэ з шубецамі. Адкуль такая мода была?

— Пасля вайны, калі адраділіся арцелі, якія толькі моды не навязваліся. Нават гуцульскія сарочкі былі. Вельмі хутка ўсё прайшло.

— Для журналіскага шчасця мне не стае энцыклапедыі, дзе гаворка ішла б пра складнікі канскай вуфражы, уладкаванне скірды і стога, узвядзення хаты... Не стае звестак пра той самы тканы пояс. Як і дзе яго завязваць, калі чалавек малодцы або стары, жанаты ці ўдовы?..

— ...калі насіць галаўны ўбор жанчыне і якім ён павінен быць...

— Хацелася б такую энцыклапедыю мець. Ды яшчэ з карцінкамі.

— Ну, гэта фізічна немагчыма. Уявіце, у нас ёсць энцыклапедыя этнаграфіі Беларусі. Тут названы і прапанаваны асноўныя віды нашых рамёстваў. Дык вось на кожны энцыклапедычны артыкул можна пісаць асобную манаграфію. На шчасце, вельмі актывізавалася даследчая і выдавецкая дзейнасць. Я не мог калісьці і марыць, што буду трымаць дзясяткі шыкоўных выданняў па рэгіянальным адзенні, па асобных відах рамёстваў. Думаю, дойдучы рукі да вельмі вузакаспечыяльных выданняў, дапаможніцаў, падручнікаў.

— Мой колішні ўніверсітэцкі настаўнік і доктар мовазнаўства Аляксей Менадзев піша манаграфію пра беларускую нячыстую сілу. Падобна, у яго русалка знаёмая ёсць. Калі пачынаеш сумнявацца, ён крыўдзіцца. Папаша да хатніца — таксама традыцыя?

— Увесь час кажу, што школьнікі часам лепш ведаюць грэчаскую міфалогію, чым сваю. Праўда, пэўныя зручкі апошнім часам назіраюцца...

— Аднак Дзед Мароз па-ранейшаму навагодні рой у раёнах вядзе. Дый у сталіцы — таксама.

— Выйшаў шыкоўны двухтомнік “Беларускі фальклор” з ілюстрацыямі Валерыя Славку. Выйшла чарговае перавыданне “Міфалогія Беларусі” Узняты цольны пласт народнай культуры. Усе гэтыя нячыстыкі нам дапамагалі, напалілі побыт, а шкодзілі толькі кепскім гаспадарам.

— З ванага дазволу вернемся да персаналіяў. Японскія майстры па выбаце самурайскіх катан лічацца набыткам дзяржавы. Якім бы беларускім рамеснікам вы надалі б такі пашанотны статус?

— Калі ў 1999 годзе быў прыняты даўгачаканы закон аб народным мастацтве, промыслах і рамёствах (адзін з першых законаў постсавецкай рэспублікі), дык мы загалды закладвалі, што майстры, якія засвоілі і развіваюць традыцыі, павінны аддзячыцца і ўзнагародзіцца, і званнямі, і статусамі. Нават фінансавы чынінік прадугледжвалі. Але засталіся толькі маральныя стымулы. На сёння ў нас 140 рамеснікаў маюць статус “народны майстар”. Першую тройку адкрылі майстры саломкапляцення Ларыса Лось, Таіса Агафоненка, Лідзія Главачка. Не магу не назваць ганчароў з Гародня Мікалая Шэляста, Аўрама Басаўца, разьбяра па дрэве Юрася Камандзірчыка

“Ягорава Гара”:

узыходжанне працягваецца

Як традыцыя паяднала архаіку і сучаснасць

з Мядзеля, выцінаншчыц Вольгу Бабурьну, Лізавету Чырвонаву з Маладзечна, шэраг ткачых з Салігоршчыны, Случчыны, Капільшчыны: Марыю Волкаву, Валянціну Кіеня, Ніну Гарашчэня, Вольгу Мацкевіч — ткачых старэйшага пакалення, якія выраслі пад кроснамі і да сённяшняга дня з-за кроснаў не вылазяць, вучаць моладзь. Каму як не ім трэба прывоіць высокі статус. Але вось такія сітуацыі ўзнікаюць: ідзе народны майстар на пенсію, пытаецца ў сабе, ці будзе яму надбаўка за статус. Работнікі сацыяльнага забяспячэння і рады б улічыць такую надбаўку, але для гэтага — някая заканадаўчая база. А за японцаў я рады.

— Носьбіт традыцыі — заўжды сталы?

— Асаблівы гонар складаюць сталыя майстры, якія натуральным чынам перанялі традыцыі і развіваюць іх. Аднак рэаліі мяняюцца, майстрамі становяцца людзі маладыя, якія пераймаюць навуку не ад продкаў, а самастойна, праз інтэрнэт, напрыклад. Мы стараемся, каб такія рамеснікі пастаянна арыентаваліся на традыцыю.

— Калі мы ўявім карту рамесніцкіх цэнтраў Беларусі, гэта будзе калька самых неўрадлівых земляў краіны?

— Не зусім так. Рамёствы і промыслы былі распаўсюджаны паўсюль незалежна ад узроўню жыцця. Стваралі рукамі ўсе. Кожны мужчына абавязаны быў трымаць сякеру, кожная жанчына — саткаць патрэбную рэч. Уласціваць — не толькі славянская.

— Еўрапейцаў мы здзіўляем сваімі рамёствамі.

— Так. І па той прычыне, што здолелі іх захаваць і развіць. Гэты працэс албуйся падчас набывання Беларусцю незалежнасці. На маіх вачах чуд адбыўся. Усё ж свой скарб мы не страцілі. Як на дзяржаўным узроўні, так і на ўзроўні свядомасці грамадства.

— Але роспуліканскага музея народнага мастацтва так і не маем.

— Згадаем наш брэнд — саломкапіяцце. Мы маем брэнд, а ЗША — музей саломкапіяцця.

— А адзіны помнік рамесніку, падаецца, ёсць у Сенненскім раёне. Гэта помнік Матроне Маркевіч, арнамент рунікай эпохі стаў пратэстам арнаменту на Дзяржаўным Сцягу Беларусі. А ў Чашніцкім раёне ёсць яшчэ адна ўнікальная майстрыха Ганна Асіпкова. Нягледзячы на талы век, займаецца разбой на дрэве. Яе толькі тустарам паказваць. Словам, музей народнага мастацтва пуставаць не будзе... Наколькі ведаю, каштоўныя ўзоры нашага рамесніцтва захоўваюцца ў адным з памяшканняў тэхнічнага ўніверсітэта...

— Ужо не захоўваюцца. Прышоў новы рэктар, і нас выставілі. Маўляў, тэхнічнае не статусна з культурным. Летась палову фонду падаравалі Лошыцкай сядзібе. Другую палову — Дудуткам.

— Не хочацца на такой не надта аптымістычнай ное гаворку заканчваць.

— Я веру ў шчасліваю будучыню. Мы не страцім тое, што маем.

К
Калектыў “культураіцаў” вішуче Яўгена Міхайлавіча з Днём нараджэння і звычайна яму шчаслівага творчага жыцця!

У 2013 годзе фальклорны гурт з Гомеля “Ягорава Гара” пачаў канцэртную дзейнасць. У 2014-м “К” змясціла артыкул “Узняцця на Ягорува Гару”. З таго часу шмат падзей адбылося. У стваральніка праекта, якому цяпер — 58, значна пасівела барада. Але ўражваюць не змены аблічча. Гурт здолеў стаць прадзюсарскім цэнтрам, а эксперыменты з музыкай набылі характар прыныцковай пазіцыі. Вось гэта і стала галоўнай тэмай для гаворкі з Ягорам Палешуком, які спарадзіў “...Гару” і паспрабаваў узняцця над светам будзённасці. У яго атрымалася.

Яўген РАГІН

Вось яна, “Ягорава Гара”!

На фестывалі “Прамень”.

— Давайце нагадаем спачатку, што паўплывала на тое, каб бізнесовец Ігар Архіпаў стаў музыкантам Ягорам Архіпам.

— Так абставіны склаліся. З пяцідзесяці гадоў пачаў задумвацца над стварэннем ансамбля. Што паробіш, калі спеўная душа ў беларуса. І музыку рабіць хацелася, і спяваць. Апошнім штуршком вось што стала. Пачаў некалькі канцэртаў гомельскага песеннага фальклору і вырашыў сам заняцца гэтым ушчыльнюю. Усё адно да аднаго ідзе: сустрэў выкладчыцу дзяцінай школы мастацтваў Наталію Дуброву (Багданаву), якая даўно займалася аўтэнтэкай і спявала ў фальклорным гурце. Запрасяў яе. Прадаваў спачатку з рознымі музыкантамі, спрабаваў працаваць некалькі песень. Нібыта атрымалася. Рэпетыцыямі вельмі сур’ёзна заняўся. Дзень нараджэння “Ягорувай Гары” — 11 студзеня. У красавіку — маі штосыці ўжо закладзены: зрабілі пяць — шэсць песень.

— У якім вы сёння складзе?

— Ірына Глушэц, Кацярына Магонава і Ягор Паляшук... Хачу яшчэ чалавека ўзяць у склад гурта. Інструментаў шмат. Неабходна іх выкарыстоўваць шырэй. А дзяўчаты, між іншым, — майстрыхі традыцыйнага спеву. Такой манеры няма ў іншых фалькгуртоў. Музыка прыстасавана пад сучаснага слухача, а манера спеву — тая ж, спрадвечная.

— Наконт інструментаў патлумачце, калі ласка.

— У маёй калекцыі — увесь набор народных беларускіх традыцыйных інструментаў. Трэба

іх асвойваць, каб не былі музейнымі экспанатамі, а працавалі.

— Што зрабіла “Ягорава Гара” за гэты час?

— Набылі, па-першае, вялікі вопыт. Заўважце, мы ж музыкантамі ўвогуле не былі. Прышлося вучыцца аўральнымі тэмпамі. Вучыліся і вучымся. У 2016 годзе выдалі першы дыск зборных песень, якія мне тады найбольш прыйшліся даспадобы. Цяпер працуем над двума альбомамі. Не спяшаемся, бо хочацца, каб вынік быў істотным і важкім... Ну і канцэртнай дзейнасцю пастаянна займаемся.

— Як эканамічныя пытанні вырашаеце?

— Ёсць у нас, натуральна, платныя канцэрты. Шмат і запрашэнняў: на адкрыццё і закрыццё Еўрапейскіх гульні, на свята “Александрыя збірае сяброў”, на піцерскі фест “Славянскі кірмаш”. Безумоўна, бывае, што і свае грошы ўкладаеш. Да прыкладу, студыйнае абсталяванне набыў — некалькі песень зрабіў самастойна. Майстэрэны імкнуся рабіць сам, бо прасіць — шмат грошай укладася. Словам, імкнёмся быць ва ўсім самастойнымі.

— Прадзюсарскім цэнтрам сталі пасля таго, як набылі студыйнае абсталяванне?

— Абсталяванне абсталяваннем. Галоўнае ў тым, што кола майго музычнага сяброўства значна павялічылася за гэтыя гады. Я адчуў магчымасць рабіць з сабрамі-музыкантамі штосыці яшчэ і па-за межамі фальклору. Эксперыменты гэтыя прыносяць мне мора задавальнення. Спрабую рабіць інструментальную музыку. Самыя

розныя стылі выкарыстоўваю: эстрадны поп, псіхадэлік, індустрыял... Сам слухаю вельмі розную музыку. Канкрэтнай прывязанасці тут няма. І гэта не класічны рок, а, скажам, сучасны ф’южн... Другі складнік дзейнасці нашага прадзюсарскага цэнтра — правядзенне адкрытага міжнароднага фальклорнага фестывалю-конкурсу “Прамень”. Гэта вынік, так бы мовіць, сяброўства з цудоўным музыкантам і педагогам Іванам Кірчуком. Аднойчы ён завітаў у Гомель, і я выклаў яму думку пра фальклорны фест, які хацеў зладзіць менавіта на роднай Гомельшчыне. Ён падтрымаў ідэю, і напрыканцы 2018 года ў Гомельскім гарадскім цэнтры культуры прайшоў першы “Прамень”. Людміла Паніна — кіраўнік ГПК — цалкам нас падтрымала. Другі фест, што правалі дзямі, прайшоў таксама ў гарадскім цэнтры культуры.

— Фестываль становіцца для вас абсалютна брэндавым. Мясце, напрыклад, вельмі ўразіла тое, што Гран-пры на другім “Прамяні” атрымаў інклізіўны гурт “Вясёлка” з Мазыра.

— Праграма другога фестывалю была больш цікавай. Справа зразумелая: “Прамень” развіваецца. Былі і танцы, і вакал, і змешаныя віды мастацтва, і інструментальная музыка. Думаю, што фальклорная традыцыя і аўтарскія перастарэні фальклорнай стылістыкі былі прадстаўлены вельмі якарава... Крыўдна, што два калектывы не выпусцілі з Украіны па прычыне эпідэміі.

— “К” у інтэрв’ю з Алегам Скрыпкам, Святаславам Вакарчу-

ком гаварылі пра магчымасць прывядзення сумеснага, беларуска-ўкраінскага фальклорнага фестывалю пад назвай, скажам, “Сівы конь” (песню гэтую і па-ўкраінску спяваюць, і па-беларуску). У вас думкі наконт такой узаемакарэйскай калабарачы ўзнікалі?

— Прыглядаюся да Украіны вельмі ўважліва, бо тамтэйшае музычнае жыццё на дзівя стракатае і цікавае. Планую і на Польшчу выйсці. Тут трэба зацікаўленую асобу знайсці. Як, да прыкладу, Іван Кірчук у дачынненні да нашага фестывалю “Прамень”.

— А са сталічным фальклорным гуртам супрацоўнічаеце?

— Усё ж найперш хацелася б ахапіць сваім уплывам менавіта родную Гомельшчыну, якая надзвычай багатая на песенна-мастацкія традыцыі.

— Як урадэнец Веткі я абедзвюма рукамі за!

— Нашы вельмі блізкія сябры — “Стаўбунскія вярчоркі” з Веткаўшчыны.

— Ведаю, што яны цудоўна выступілі на другім “Прамяні”. Кіраўнік гурта Святлана Парашчанка падчас аднаго з інтэрв’ю прасіла мяне прадумаць для “...вярчорак” які-небудзь сумесны праект, бо былі яны з канцэртамі паўсюль, і ў Беларусі, і ў Расіі, а хочацца развівацца. З такой неўтаймоўнасцю “Стаўбунскім вярчоркам” яшчэ зрываць ды зрываць апладысментамі...

— Паспрабуем з імі выканаць разам некалькі песень... Трэба ўсё рабіць, каб наш фальклор быў запатрабаваным.

— Ягор, наступнае пытанне ў мяне пракавішчынае. Хочаце, можаце не адказаць... Я штосыці не знайшоў пісьмовых крытычных водгукаў на вашу дзейнасць. Кепска шукаў?

— Не, чую па размовах, што крытыкуюць. За тое, найперш, што часам, маўляў, здраджваю акапальным аўтэнтэчным спевам і раблю зусім іншую музыку. Я ў першую чаргу арыентуюся на маладзёжную публіку. Але, цікава, у розныя сезоны, узрост публікі мяняецца. Як паказвае статыстыка сацыяльных сетак, асноўны наш “зімовы” слухач — ад 35 да 50 гадоў. Летам “памаладзем”.

— На адкрытых пляцоўках моладзь успрымае вашы эксперыменты “на ўра”.

— А як толькі пачыналі, дык крытыкаваць спрабавалі менавіта за аўтэнтэку. Гэта цяпер мы прызвалі папулярнасць... У мяне аднасна нядаўна была размова з адным з музычных крытыкаў, які настойліва сумняваўся ў творчых дасягненнях. Я параў яму зайсіці на міжнародны партал “Этнаклад”, дзе ў TOP-40 мы займалі востенно першае і другое месца. Крытык пасля кліку нават твар згубіў ад сораму!

— Аргумент!

— Мне нядаўна лісты прыйшлі з Англіі, Канады, Амерыкі з просьбай высласць наш музычны матэрыял. Пачатак — абнадзейваючы.

— Будзем спадзявацца, што і фінал будзе адпаведным.

К

Дызайн як сэнс жыцця

Не так даўно ў Мінску, у раёне Усход з'явіўся новы шматпавярховы будынак цікавай сучаснай архітэктуры. Будынак пабудаван ваў колішні выпускнік кафедры дызаіну Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута (цяпер Беларускага дзяржаўнага акадэмія мастацтваў) Уладзімір Трафіменка (на здымку). Гэта мае агульную плошчу 8 000 квадратных метраў. Тут месціцца адміністрацыйныя і лабараторныя памяшканні ўнітарнага прадпрыемства дызайн-студыя СЭНС. Уладзімір Трафіменка з'яўляецца заснавальнікам і нязменным кіраўніком гэтага прадпрыемства, якое было створана трыццаць адзін год таму, у 1989-м. Трэба сказаць, што зямельны ўчастак для будаўніцтва новага памяшкання студыі Трафіменку быў выдзелены па загадзе самога Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. Аляксандр Рыгоравіч Лукашэнка высока ацаніў той унёсак, які прадпрыемства магло даць эканоміцы рэспублікі і вырашыў падтрымаць яго кіраўніка.

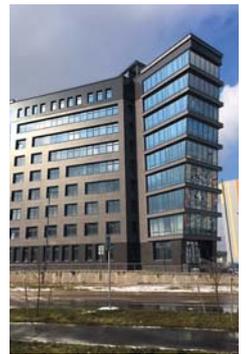

да “Прамень”. Акрамя гадзіннікаў, Трафіменка стварыў таксама такія распрацоўкі, як схема развіцця нацыянальнага парка “Нарач”, інтэр’еры гасцініцы “Арбіта”, распрацоўка канцэпцыі Экацэнтра спорта, актыўнага адпачынку і ўсвадомленага даўгалесця “Сілічы”, прадстаўнічы сувенір да Чэмпіянату свету па хакеі 2014 года для ўручэння кіраўніком дзяржаў-удзельнікаў спарціўцаў і іншыя. Ёсць у багажы Уладзіміра і сапраўдныя вынаходніцтвы. Так, ён прапанаваў дызайн-канцэпцыю мабільнага комплексу прамянёвай перад-

віцэ-прэзідэнта БСД. Восем гадоў быў сябрам мастацка-тэхнічнага савета Міністэрства прыборабудавання СССР. У 1997 годзе Уладзімір уступіў у рады Міжнароднай грамадскай асацыяцыі “Саюз дызаінераў”. У 2004 годзе яго абралі правадзейным членам Міжнароднай акадэміі навук аб прыродзе і грамадстве. Яшчэ ў савецкі час дызаінер быў узнагароджаны ордэнам “Знак пашаны”, а пасля таго, як Беларусь стала незалежнай, яму быў уручаны айчыны ордэн “Пашана”. Сярод узнагарод Трафіменкі таксама шмат медалёў,

якасць”. Былі таксама выставы MILEX у Мінску, Міністэрства ўнутраных спраў Расіі ў Дамудзедаве і іншыя.

“Творы дызаіну, якія фарміруюць асяроддзе прабывання, — гаворыць Уладзімір Трафіменка, — безумоўна, з’яўляюцца творамі мастацтва. Па маім меркаванні, дызайн сярод іншых відаў мастацтваў займае галоўнае месца, бо ў сваім жыцці чалавек часцей мае стасункі з аб’ектамі дызаіну”. Уладзімір з’яўляецца кіраўніком вялікага дызайнерскага прадпрыемства і канечне ж ён працуе не адзін, а ў калектыве таленавітых

Будынак, дзе месціцца дызайн-студыя СЭНС.

віч. Верным адзінадумцам у рэалізацыі ідэй і канцэпцый студыі з’яўляецца таксама намеснік дырэктара прадпрыемства Уладзімір Трэгуб. Безумоўна, Уладзімір працуе ў калектыве, але, як ён лічыць, для рэалізацыі творчых задум і праектаў трэба мець асабістую справу, каб самому прымаць рашэнні і самому адказваць за іх ажыццяўленне.

Акрамя дызайнерскай творчасці, герой аповеда сур’ёзна захапляецца спортам: плаванне, крос, альпінізм і турызм. Асабую ролю ў яго жыцці адтрымваюць лыжы, якімі Трафіменка займаецца больш за 50 гадоў; і ўвесень, і ўзімку, і ўвесну. Зараз ён марыць пабудавать летнюю гарналыжную трасу і катацца на лыжах нават летам. Ёсць ужо праект такога комплексу, які, па меркаванні Уладзіміра, павінен паўстаць пад Мінскам, у Сілічах. Пабудова будзе мець арыгінальную архітэктурную форму на ўзроўні апошніх дасягненняў у галіне архітэктурнага дызаіну і павіна прыцягнуць да Беларусі ўвагу шматлікіх замежных турыстаў.

Трэба сказаць, што Уладзіміра ў яго занятках спортам падтрымлівае ўся сям’я — жонка, дачка, і дзве ўнучкі. Дарэчы, менавіта дачку Уладзімір Трафіменка лічыць сваёй спадкаемкай, ёй ён перадаў значкова-медальную фірму “СЭНС-геральдыка”, яна з’яўляецца афіцыйным дырэктарам гэтага прадпрыемства.

Ён не збіраецца на адпачынак, не хоча падводзіць вынікі, ставіць кропку ў сваёй дзейнасці. Ён яшчэ поўны сіл, і наперадзе шмат цікавай, плённай работы на ніве айчыннага дызаіну.

У сувязі з 75-гадовым юбілеем Уладзімір Трафіменка быў адзначаны медалём Францыска Скарыны.

Якаў ЛЕНСУ,
Анатолий ЦЕХАНОВІЧ,
сябры Беларускага саюза
дызаінераў

Дызайн-студыя СЭНС уяўляе з сябе моцнае практычнае прадпрыемства з вытворчай базай. Фірма працуе па двух накірунках. Першы — распрацоўка і вытворчасць знакаў адзнакі, ордэнаў і медалёў. Менавіта тут былі зроблены многія дзяржаўныя ўзнагароды, якія атрымалі лепшыя людзі нашай краіны. За час працы студыі выраблена больш за 500 000 штук урадавых, ведамасных і юбілейных медалёў, знакі можна лічыць мільёнамі. Другі накірунак дзейнасці студыі — стварэнне рэнтгенаўскіх камп’ютарных сістэм рознага прызначэння. Сярод дасягненняў у гэтым накірунку можна назваць стварэння па замове Міністэрства аховы здароўя сумесна з заводам “Дыяпраектар” і НВП “Алан” камп’ютарных рэнтгенаўскіх апаратаў “Пульмаскан-760”. Былі распрацаваны таксама гэтак званыя паліклінікі на колах на базе шасці МАЗа — “Пульмаэксспрэсы” для абслугоўвання экалагічна неспрыяльных раёнаў краіны. Вяла дызайн-студыя і распрацоўку кантрольных сістэм на падставе новага прынцыпу выкарыстання рэнтгенаўскіх промяняў. Гэтыя прыборы могуць ужывацца для кантролю пасажыраў у аэрапортах, на мытных, на блоксетках, для кантролю наведвальнікаў у банкаўскіх сховішчах і рэзідэнцыях з мэтай знаходжання забароненых рэчаў. Яшчэ адной цікавай распрацоўкай дызайн-студыі СЭНС стала кантрольная сістэма Consis, прызначаная для выкарыстання ў аэрапортах. Асаблівасць

гэтай сістэмы ў тым, што яна дазваляе абследаваць пасажыра ў поўны рост. У дызайн-праекце была ўлічана арганізацыя пажырпатока і палепшана эрганоміка працоўнага месца апэратара.

Кіраўнік дызайн-студыі СЭНС Уладзімір Трафіменка атрымаў дыплом у 1975 годзе. Тэма яго дыпломнай работы была “Мабільная жыллая ячэйка для адпачынку ў зімовых умовах”. Пасля заканчэння інстытута Уладзімір працаваў на розных прамысловых прадпрыемствах Мінска. Шмат намаганняў ён аддаў працы на Мінскім гадзінніковым заводзе “Прамень”. Яму належыць распрацоўкі рознага тыпу гадзіннікаў: наручных, дзіячыных, пластыкавых і ювелірных, мінібудзільнікаў. Таксама менавіта Уладзімір з’яўляецца аўтарам дызайн-праекта гарадскога гадзінніка на вежы Мінскага заво-

Рэнтгенаграфічны комплекс кантролю якасці зверхбуйных габарытных шын.

паяўноў апрацоўкі зёрна. Пры гэтым выключасца хімічная апрацоўка, паляпшаецца экалогія, ураджайнасць павышаецца на 10 — 15 працэнтаў. З самага часу стварэння Беларускага саюза дызаінераў у 1987 годзе Трафіменка з’яўляецца сябрам гэтага прафесійнага аб’яднання айчыных дызаінераў. Некаторы час ён займаў пасаду

у тым ліку тры медалі. Выставы дасягненняў у народнай гаспадаркі за яго дызайнерскія распрацоўкі. Узнагароды былі і на розных міжнародных форумах — у 2010-м у Маскве на выставе “Інтэрпалітэх” залаты медаль, у 2018-м у Швейцарыі медаль і спецыяльны прыз “За

Інтраскоп для правэркі ручной паклажы.

Знак-сімвал для Ватыкана.

калег-аднадумцаў. Сярод іх можна назваць такіх выдатных дызаінераў, як Міхаіл Бялоў, Мікалай Бушын, Дзмітрый Ігнато-

Праект летняй гарналыжнай трасы ў Сілічах.

(Працяг.
Пачатак у №№ 2 — 4.)

Справядлівасць урэшце перамагла: ЧК — Чырвоны касцёл — вярнулі вернікам. Але наш Дом кіно і, адпаведна, Саюз кінематаграфістаў літаральна апынуўся на вуліцы. Раней мы ў тым Доме знаёміліся з шэдэўрамі сусветнага кіно, з працамі калег з саюзных рэспублік — параювалі, вучыліся, пазычалі. Цяпер нам не было дзе збірацца, мы не бачылі новых фільмаў калег: чакай, пакуль іх пакажуць па ТБ.

ПРА "ВАЙНУ БЕЗ ВАЙНЫ"

Творчае аб'яднанне "Летапіс" у кінастудыі па праспекце Незалежнасці, 93 займала ўвесь першы паверх, злева ад уваходу.

Тут грунтоўныя цікавыя кінаартрэты на фоне эпохі стварыў удумлівы Анатоль Алай: пра маракоў — свавольнага Марынэска і мяцежнага Сабліна; пра лётчыка Гас-тэлу, фельдмаршала Гурко, дыпламата Грамыку.

Дыпліматы Віктар Шаталаў — першы з нашых апэратараў, хто здымаў пад вадой, — месяцамі плаваў на танкеры "Героі Брэста" па акіянах зямнога шара; пачынаючы з гарэзлівай служкі пра Францыю "Спатканне з Марыянай" па маім сцэнарый, стварыў шмат карцін — своеасаблівы кінаальбом замежных вандравак. Для нас у 60 — 70-я — тое быў недасягалы свет!

Юрый Цвяткоў атрымаў Дзяржпрэмію БССР за беларускую "Ленінію", — па сутнасці, шэраг глыбокіх кінадакладванняў падзей і фактаў, малавядомых нам.

Сяргей Лук'янчыкаў з паэтам Рыгорам Барадуліным літаральна выкрыкнулі "Акафіст Уладзіміру": пасмяротны паклон, 20 хвілін смутку і болю па адыйшоўшым у неварач Уладзіміру Караткевічу.

Але самым значным стаў цыкл фільмаў, дзе пераасэнсавалася, па-новаму асвятлялася магістральная тэма "Партызанфільма" — і мастацкага, і дакументальнага: Айчынная вайна.

"Я з вогненнай вёскі", "У вайны не жаночы твар" — выдатныя балюча-публіцыстычныя карціны, шчодрата і заслужана абсыпаная прэстыжнымі прызамі і прэміямі, якія стварыў Віктар Дашук.

Некалі нас, студэнтаў рэжысёрскага факультэта, выкладчык сцэнічнай мовы Барыс Якаўлевіч

Вішкароў азнаміў з вянок санетаў Брусавы, растлумачыў структуру паэтычнага "вянка". Мы, як гаворыцца, "прынялі да ведама" — і на тым забыліся. А аднакурснік Валерый Рубінчык праз дзесяць гадоў выкарыстаў тую форму як сюжэтны стрыхань карціны пра "вайну без вайны": аб падлетках, якія ірвуцца на фронт. Яна так і называлася: "Вянок санетаў".

Ён дакладна азначыў паэтычную накіраванасць

вытанчыныя па форме і кінамаве карціны. На жаль, гэта апошнія працы мінчука на студыі, з якой яго літаральна вышлінулі. Патрэбны доказы?

Вось яны. З Валерыем і са мной у 1984-м студыя заключыла дагавор на сцэнарый пра трагічную ноч з 13 на 14 верасня 1823 года. Па сцэнарый ў Бабруйскую крэпасць чакаўся прыезд цара Аляксандра I, і там вырашана было прымусяць яго падпісаць 1-ю

Сцэнарый завяршылі, адшліфавалі, раздрукавалі, здалі.

І вось старшыня Дзяржкіно БССР — не проста рэдкалегія студыі, але сам старшыня! — выклікаў суаўтараў і заявіў: "Мы вам заказвалі фільм пра будучыя першыя рэвалюцыянераў, а вы апісалі ваганні і разгубленасць афіцэраў-дваран". Карацей: нас "зарубілі". Валерыю, як гаворыцца, "далі па руках", перакрылі дыханне і натхненне згасла...

аб'яднана талентам майго сябра з юнацтва.

Валерый расказваў мне, як прыняў фільм аўтарамана.

"Скончыўся прагляд, запалілася святло... Доўгая-доўгая пауза... я хаваюся... Караткевіч павярнуўся да мяне: "Гэта вельмі далёка ад таго, што я напісаў..." — *Гэтую невыносна доўгаю паузу*. — "Але гэта — выдатны твор кінематаграфіі! Хлопцы, хто збегзе за каньком?" Супрацоўнікі студыі,

для беларускага кіно" — у аснове мелодыі з фільмаў Валерыя Рубінчыка і Юрыя Цвяткова.

Амаль да аплёту ў нябыт у студзені 2011-га Юра ўзначальваў наш Саюз кінематаграфістаў: у XXI стагоддзі заставаўся самым аўтарытэтным яго членам. І дзяліўся марай: помнік Мюнхгаўзену скульптара Уладзіміра Жбанавы паставіць ля цяперашняга Дома кіно ў пачатку сквера на бульвары Талбухіна — самае месца!

Час перамен — не зайсёды да лепшага

Да 95-годдзя беларускага кіно

Наша кіно 80 — 90-х

Фільм "Вока за вока". У ролі чыноўніка — Уладзімір Арлоў.

задуму, расказваў мне, як звярнуўся да Давіда Самойлава. Масціты паэт, пэўна, не паверыў у сур'ёзнасць праекта і адмовіўся. Тады Валерый падаўся да Бэлы Ахмадулінай: яна напісала і звонкім п'явучым голасам прачытала няскончаны, як і было па сюжэце фільма, вянок палову, шэсць вершаў. Яе голас гучыць у фільме Валерыя.

"ГДЕ ТЕ, КОТОРЫХ НЕТ..."

Прэмія Ленінскага камсамола Беларусі — адзінае заахвочванне рэжысёра за фільмы, што мелі нейкі, так бы мовіць, "еўрапейскі" лоск. То дзякуй, камсамо! —

А больш яго тут нават не прадстаўлялі на якое б там ні было званне. На-вошта? Ведалі, што ў рэшце рэшт пакіне студыю, з'едзе.

Ледзь ён перабраўся ў Маскву, як атрымаў там званне "Заслужаны дзеяч мастацтваў РСФСР", — па сутнасці, за працы, зробленыя ў Мінску і ацэненыя здалёк Масквой. А заахвочваць было за што.

Філасофская каме-дзя "Культпаход у тэатр" — такой тонкасці рэжысёрскіх знаходак, знешне някідкай ігры акцёраў, — быццам бы "між іншым", — хай даруюць мне калегі, няма больш ані ў воднай працы "Беларусьфільма".

"Адступнік", "Далегляд з трыма купальшчыцамі" — захапляючыя,

"Беларусьфільм" застаўся без карціны Рубінчыка, а між тым усімі ягонымі творами па сёння ганарэцца.

"Валодзя", — прызнаўся Рубінчык, ад'езджаючы назаўсёды, — я ў Маскве да нашай задумкі ўжо не вярнуўся. Па яго парадзе я шмат чаго дапісаў і ператварыў сцэнарый у апо-весьць "Іх портрэт з абрэчэнным імператаром". У 2005-м яе выдалі тысячным тыражом.

І ў працяг. Той жа старшыня Дзяржкіно БССР зламаў руку і ў такім "загіпсаваным" выглядзе па-вёз за мяжу на Міжнародны

кінафестываль "Дзікае пал'яванне..." — прадстаўляць кінематаграфію сяго СССР. Але Валерый толькі праз год выпадакова ад польскай кіназнаўцы пачуў пра тую "патаемную" акцыю: дапамагла "прыкметная прыкмета" персонны, якая прадстаўляла адзначаны прызам фільм.

Дасканалы кіна-твор: гарманічнае спалучэнне драматургіі, апэратарскага жывапісу, акцёрскіх усаба-ленняў, шчыmlівай музыкі, фрагмен-ты якой нязменны паплекнік Яўген Глебаў, з якім некалі ў 67-м я звёў рэжысёра, у будучым устаўляў у свае балеты... І ўсё

якая ўзрасцела Валерыя, рваліся ў здымачныя групы таленавітага майстра-земляка, называлі яго "Фелліччык" — пазнавальнае сугучча. А калегі.. ён чужак сярод, здавалася б, сваіх.

Ад'ехаў Валерый. Фільмы, знятыя ў Маскве, прывозіў нам для паказу. Яны былі вельмінаходлівымі, уражалі формай, кінама-вай, прыёмамі, але здаваліся нейкімі халоднымі.

Каронны мінчук, на-езджаючы на радзіму, ся-ліўся ў гатэль.

Пасля прэм'еры "Ад-ступнік" Валерый, выка-наўца галоўнай ролі Рыгор Гладзій, Барыс Лушэнка і я да ранку ў нумары Рубін-чыка абмяркоўвалі фільм, перакучвалі, — праўда, ужо не было яго таты Даві-да Ісакавіча, які ў мінкулы пасля кожнай сьнявай прэм'еры звычайна ладзіў банкет для яго сяброў.

Рэжысёр Юрый Цвят-коў, які ў мастацкім кіно абраў адзіны напрамак, абраны жанр: музычнае кі-но — не, не мюзікл, хутчэй лёгкі сюжэцік з песенкамі. Тут у Юры канкурэнтаў не было: "нізкі" жанр музыч-най камедыі акрамя Цвят-кова нікога не вабіў.

У аснове сцэнары-яў — то беларускія казкі, то правяраныя п'есы — Аляксандра Астроўскага "Снягурка", Янкі Купалы "Паўлінка", — то сітуацыя, спецыяльна апісаная на праслаўленых "Песняроў" "залатога" складу.

Кампазітары — лепшыя меладысты Беларусі: Яўген Глебаў, Эдуард Ханок, га-лоўны "пясняр" Уладзімір Мулявін.

Фільмы прызабыліся, а вось музыка гучыць! На-даўна турк Максіма Расо-хі "Мінск-класік" заслужыў падтрымку спецыяльнага фонду Прэзідэнта Белару-сі на рэалізацыю праекта "Спадчына радзімы", а канкрэтна: на запіс і кан-цэртныя туры з праграмай "Музыка Яўгена Глебава

Ледзь я ўвайшоў у май-стэрню Жбанавы, — вой-кнуў: сядзеў Алег Янкоўскі ў трохкутным капелюшы з кнігай на каленях і гусіным пяром — тады скульптура, крыху большая за натураль-нае велічыню, існавала яшчэ ў пластыліне... Але з невялікім разрывам у датах не стала Юры Цвяткова, Алега Янкоўскага, Воло-дзі Жбанавы. Клапаціцца не было каму. Помнік, ужо адліты ў бронзе, але нікім у нас не запатрабаваны, доўга стаў пад балконам у двары музея Мінска, па-куль яго не набыў нехта руплівы з Масквы.

Мая аднакурсніца Дзі-ямара Ніжнікоўская — упэўнены прафесіянал — паспяхова экранізавала савецкую літаратуру на кіна-і тэлеэкраны.

А ў 1994-м зняла серыял "Раман імператара": гі-сторыю грахоўнага — пры жывой жонцы-імперат-рыцы, — каханна царя Аляксандра II да маладой прыватнай Екацярыны Даўгарукі. Больш за тое, ён прызнаў іх сумесных дзяцей. Цар разрываўся між законнымі лапцугамі і паклічам сэрца. Су-вязь стала вядомай усяму прыватнаму і сталічнаму "свету". Карціна бы ніз-водзіла пачуці памазаніка Божыя да простых, чалавеч-ных. Шыкоўныя інтэр'еры, кашчюмы, дакладны пад-бор малавядомых акцёраў ды і ўвогуле — манаршы ад'юльтэр! Усё працавала, каб фільм стаў цікавым, прыкметным.

Заўсёды паплекнік Ніжнікоўскай — першы на "Беларусьфільме" кі-нааператар-вікавец Алег Аўдзееў. Гэта была яго апошняя карціна: Алегу Сіханавічу ішоў тады 70-ты год.

Уладзімір АРЛОЎ,
кінарэжысёр
Фота з архіва аўтара
і з Сеціва

Працяг —
у наступных нумарах "К".

Скульптура Уладзіміра Жбанавы.

МУЗЕІ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Пастаянныя экспазіцыі:

- "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.;"
- "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст.;"
- "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.;"
- "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.;"
- "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.;"
- "Мастацтва краін Усходу XIV — XX стст.;"

Новы раздзел — "Сусвет Яэза Драздовіча".

Выставы:

- Унікальная выстава да 100-годдзя мастацкага аб'яднання УНОВІС

"Нас зразуеюць праз 100 гадоў. Лазар Хідэкель" — да 15 красавіка.

Персанальная выстава Кастуся Качана "Радзімаю зачараваны" — да 15 сакавіка.

Персанальная выстава Віктара Маркаўца "Класіка і этнамадэрн" — да 15 сакавіка.

Выстава жывапісу і графікі Юрыя Хілько "Цень ветру" — да 16 сакавіка.

Выставачны праект Вольгі Сазыкінай "Пра шкло" — з 22 лютага.

Філіялы музея

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧА. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І ПАЛЮВЫ XIX СТ."
г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.

Пастаянныя экспазіцыі:

- "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".
- "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча".
- "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА ў В. РАЎБІЧЫ
Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.

Пастаянныя экспазіцыі:

- Выстава "Повязь часоў", якая знаёміць з багаццем вобразу традыцыйнага ручніка.
- Майстар-класы па стварэнні лялек-мотанак, ткацтве паясоў альбо саломаліценні (на выбар) — кожную нядзелю. Пачатак а 12-й.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 43 22.

Экспазіцыі:

- Абноўленая экспазіцыя "Старажытнае Беларускае".
- "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
- Бестэрмінавая акцыя "Адзіны білет", якая дазваляе мінчанам і гасцям сталіцы наведаць музей і яго шэсць філіялаў, набыўшы ўсяго адзін білет у любым з іх.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 43 22.

Экспазіцыі:

- Абноўленая экспазіцыя "Старажытнае Беларускае".
- "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
- Бестэрмінавая акцыя "Адзіны білет", якая дазваляе мінчанам і гасцям сталіцы наведаць музей і яго шэсць філіялаў, набыўшы ўсяго адзін білет у любым з іх.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 43 22.

Экспазіцыі:

- Абноўленая экспазіцыя "Старажытнае Беларускае".
- "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
- Бестэрмінавая акцыя "Адзіны білет", якая дазваляе мінчанам і гасцям сталіцы наведаць музей і яго шэсць філіялаў, набыўшы ўсяго адзін білет у любым з іх.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 43 22.

Экспазіцыі:

- Абноўленая экспазіцыя "Старажытнае Беларускае".
- "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
- Бестэрмінавая акцыя "Адзіны білет", якая дазваляе мінчанам і гасцям сталіцы наведаць музей і яго шэсць філіялаў, набыўшы ўсяго адзін білет у любым з іх.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 43 22.

Экспазіцыі:

- Абноўленая экспазіцыя "Старажытнае Беларускае".
- "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
- Бестэрмінавая акцыя "Адзіны білет", якая дазваляе мінчанам і гасцям сталіцы наведаць музей і яго шэсць філіялаў, набыўшы ўсяго адзін білет у любым з іх.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 43 22.

Экспазіцыі:

- Абноўленая экспазіцыя "Старажытнае Беларускае".
- "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
- Бестэрмінавая акцыя "Адзіны білет", якая дазваляе мінчанам і гасцям сталіцы наведаць музей і яго шэсць філіялаў, набыўшы ўсяго адзін білет у любым з іх.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 43 22.

Экспазіцыі:

- Абноўленая экспазіцыя "Старажытнае Беларускае".
- "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
- Бестэрмінавая акцыя "Адзіны білет", якая дазваляе мінчанам і гасцям сталіцы наведаць музей і яго шэсць філіялаў, набыўшы ўсяго адзін білет у любым з іх.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 43 22.

Экспазіцыі:

- Абноўленая экспазіцыя "Старажытнае Беларускае".
- "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
- Бестэрмінавая акцыя "Адзіны білет", якая дазваляе мінчанам і гасцям сталіцы наведаць музей і яго шэсць філіялаў, набыўшы ўсяго адзін білет у любым з іх.

У МІНСКУ ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" МОЖНА НАБЫЦЬ У НАСТУПНЫХ КРОПКАХ:

магазіны "Белсаюздрук"
Падземны пераход ст.м. "Пятроўшчына".

Падземны пераход ст.м. "Плошча Перамогі".

Праспект Незалежнасці, 44.

Вуліца Валадарскага, 16.

■ Аўтарскі праект Ахрэма Белабровіка **VKL3D**.

■ Акцыя **"Вольнае піяніна"** — кожны дзень з 16.00 да 19.00.

Выставы:

- Выстава **"Беларусь: адраджэнне духоўнасці"**.
- Выстава **"Ад рымскага дэнарыя да беларускага рубля"**.
- Выстава **"Успаміны"** (прывесчана жыццю і творчасці вядомага беларускага мастака Мікалая Селашчука) — з 24 лютага да 5 сакавіка.
- Выстава, прысвечаная творчым дасягненням мастака-пастановшчыка Кацярыны Булгакавай **"...Ад ідэі да тэатральнай сцэны..."** — да 15 сакавіка.
- Выстава **"Ян Камар. Фатаграф з Нянькава"** — да 1 сакавіка.

Філіялы музея

ДОМ-МУЗЕЙ ІЗ'ЕЗДУ РСДРП
г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.

Абноўленая экспазіцыя "Гісторыя сацыял-дэмакратычнага руху канца XIX — пачатку XX стст."

Інтэрактыўная выстава "Play! Гісторыя мультфільмаў" — да 5 сакавіка.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 38.
Тэл.: 327 46 11.

Пастаянныя экспазіцыі:

- Пастаянныя экспазіцыі "Сучасная гісторыя Рэспублікі Беларусь: 1991 — 2017 гг."

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 06 33.

Экспазіцыі:

- "Сезонныя змены".
- "Вадаёмы і населены прыбарэжных раслін".
- "Хвойны тып лесу і населены змяшанага лесу".
- "Населены ліставога і змяшанага лесу".
- "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".
- Атракцыён **"Стужачны лабірынт"**.
- Атракцыён **"Лазерны квест"**.
- Мінск, вул. Багдановіча, 9а, Дом прыроды. Тэл.: 237 46 94.
- Выстава **"Жывая экзотыка"** — да 26 ліпеня.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬнай І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ
г. Мінск, Музычны зав., 5.
Тэл.: 220 26 67.

Пастаянныя экспазіцыі:

- "Вытокі тэатральнай

кіёскі "Белсаюздрук"

ст.м. "Наміга", вул. М. Багдановіча.

Праспект Пераможцаў, 5. Вуліца Рабкораўская, 17.

Праспект Незалежнасці, 68, В. Вуліца Лабанка, 2.

і музычнай культуры на беларускыя землі;

"Музычная і тэатральная культура Беларусі ў Х — XIX стст."; "Беларуская музычная культура XX ст."; "Тэатральная культура Беларусі XX ст."

■ Выстава **"Білет у савецкае дзяцтва"** — да 22 сакавіка.

ГАСЦЁЎНЯ

УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА
г. Мінск, вул. Старавленская, 14.
Тэл.: 286 74 03.

■ Пастаянная экспазіцыя

■ Выстава пейзажнага жывапісу Юліі Мохар **"Мае моманты"** — да 23 лютага.

■ Тэатрызавааная экскурсія **"Мірскі замак і яго ўладальнікі: шлях праз стагоддзі"**.

■ Экскурсія з элементамі дэгустацыі **"У гоці да Пана Каханку"**.

■ Экскурсія з элементамі анімацыі і дэгустацыі **"Мірскі замак. Гісторыя. Культура. Дэгустацыя"**.

■ Тэматычная экскурсія з элементамі квеста для дваіх **"Інтрыгі Купідона"**.

■ Музейныя камунікатыўныя праграмы: **"Табе, нашчадак, у добры дар..."**, **"Ад усяго сэрца — самы лепшы пачастунак"**, **"Капрызы моды ракако"**.

■ Квест **"Белы слон"**.

■ Дзіцячая тэатрызавааная экскурсія **"Чароўная гісторыя ў Мірскім замку"**.

■ Правядзенне вясельных цырымоні, святкаванне гадавіны вяселля.

■ Музейная фоталепіўка.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА
г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыі:

- "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".

Экспазіцыя "Склеп" на сядзібе Якуба Коласа.

■ Тэматычныя экскурсіі і лекцыйныя заняткі.

■ Тэатрызавааная прадстаўленні паводле беларускіх народных казак.

■ Музейныя майстар-класы і заняткі.

■ Мультымедыяны комплекс **"Чалавек. Асоба. Час"**.

■ Пешая экскурсія **"Масцінамі Коласа ў Мінску"**.

■ Інтэрактыўныя праграмы

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПЕВНІК "НЯСВІЖ"
г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.
Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; +37529 551 80 51, +37529 190 31 49.

Палацавы ансамбль

■ Пастаянная экспазіцыя.

■ Міжнародная выстава **"Модныя дамы ў Нясвіжы"** — да 5 сакавіка.

■ Аснову экспазіцыі складае

калекцыя Музея ў Небарове і Аркады (Польшча). У праекце задзейнічаны: прыватная калекцыя князя Мацея Радзівіла, Фонд "Nomina Rosae" (Польшча), Музей "Замкавы комплекс "Мір" (Беларусь).

■ Гістарычны квест **"Таямніцы і загадкі палаца Радзівілаў"**. Па папярэдніх заяўках.

Ратуша:
г. Нясвіж, вул. Савецкая, 3.

■ Пастаянная экспазіцыя.

■ Квест **"Выхадзі старога захавальніка"**. Па папярэдніх заяўках.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"
г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 90, (8-01596) 2 82 70.

■ Пастаянная экспазіцыя.

■ Міжнародная выстава гістарычных карт **"Абноўленыя прастору і час"** — да 29 сакавіка.

■ Тэатрызавааная экскурсія **"Мірскі замак і яго ўладальнікі: шлях праз стагоддзі"**.

■ Экскурсія з элементамі дэгустацыі **"У гоці да Пана Каханку"**.

■ Экскурсія з элементамі анімацыі і дэгустацыі **"Мірскі замак. Гісторыя. Культура. Дэгустацыя"**.

■ Тэматычная экскурсія з элементамі квеста для дваіх **"Інтрыгі Купідона"**.

■ Музейныя камунікатыўныя праграмы: **"Табе, нашчадак, у добры дар..."**, **"Ад усяго сэрца — самы лепшы пачастунак"**, **"Капрызы моды ракако"**.

■ Квест **"Белы слон"**.

■ Дзіцячая тэатрызавааная экскурсія **"Чароўная гісторыя ў Мірскім замку"**.

■ Правядзенне вясельных цырымоні, святкаванне гадавіны вяселля.

■ Музейная фоталепіўка.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА
г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыі:

- "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".

Экспазіцыя "Склеп" на сядзібе Якуба Коласа.

■ Тэматычныя экскурсіі і лекцыйныя заняткі.

■ Тэатрызавааная прадстаўленні паводле беларускіх народных казак.

■ Музейныя майстар-класы і заняткі.

■ Мультымедыяны комплекс **"Чалавек. Асоба. Час"**.

■ Пешая экскурсія **"Масцінамі Коласа ў Мінску"**.

■ Інтэрактыўныя праграмы

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА
г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыі:

- "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".

Экспазіцыя "Склеп" на сядзібе Якуба Коласа.

■ Тэматычныя экскурсіі і лекцыйныя заняткі.

■ Тэатрызавааная прадстаўленні паводле беларускіх народных казак.

■ Музейныя майстар-класы і заняткі.

■ Мультымедыяны комплекс **"Чалавек. Асоба. Час"**.

■ Пешая экскурсія **"Масцінамі Коласа ў Мінску"**.

■ Інтэрактыўныя праграмы

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА
г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыі:

- "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".

Экспазіцыя "Склеп" на сядзібе Якуба Коласа.

■ Тэматычныя экскурсіі і лекцыйныя заняткі.

для сямейных наведвальнікаў, квест-гульні **"Таямніцы дома Песняра"**.

Акцыі:

- **"Самы лепшы дзень"** (дзень нараджэння ў музей).
- Віншаванне ад музея, фотасесія **"У дзень вяселля — у музей!"**

МУЗЕЙ ГІСТОРЫ Горада Мінска
г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10.
Тэл.: 321 24 30.

Філіялы музея

ГАРДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА
г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10.
Тэл.: 321 24 30.

Адноўленая экспазіцыя "Адкрыццё жывапісу" (візуальная рэтрспектыва творчасці народнага мастака Беларуска Леаніда Шчамялёва).

Выстава "Леанід Шчамялёву — 97. Графіка з сямейнай калекцыі" — да 19 красавіка.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА
г. Мінск, пл. Свабоды, 15.
Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі:

- **"Мастак. Грамадзянін. Герой"**. Прысвечана Ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхалу Савіцкаму.
- **"Мінск губернска. Шляхецкі побыт"**.
- Выстава **"Дамскія штучкі"** — да 8 сакавіка.
- Выстава **"Здраўнёва ў асобах і лёсах"** — да 27 лютага.
- Персанальная выстава жывапісу Раісы Сіплевіч **PATSYNKA** — да 8 сакавіка.